

UNIVERSUL
LITERAR

N. N. TONITZA : IN URMA CONVOIU LUI

An. XLII, Nr. 28.

11 Iulie 1926.

Lei 5.

Chipuri pentru o evanghelică Oaia cea pierdută

*Care om dintre voi, având o sută de oi
și pierzând una dintre ele, au nu lasă pre
cele nouăzeci și nouă și merge după cea
pierdută...*

LUCA, XV

Sta târla pe tăpșanul de unde până 'n zare
Se vede iarba stepii cu stuhul vreunii smârc
Ce-și leagănă șovarul șușuitor din care
Deodată se înalță cu aripi mari un stârc —

Și-acum când ziua scade și umbra e mai lungă,
Spre stână vine turma ce pe cîmpii păscu.
Se 'ndcășă oaia sură cu umbrele la strungă
Și nori de plumb se lasă pe valca Cara-Sû.

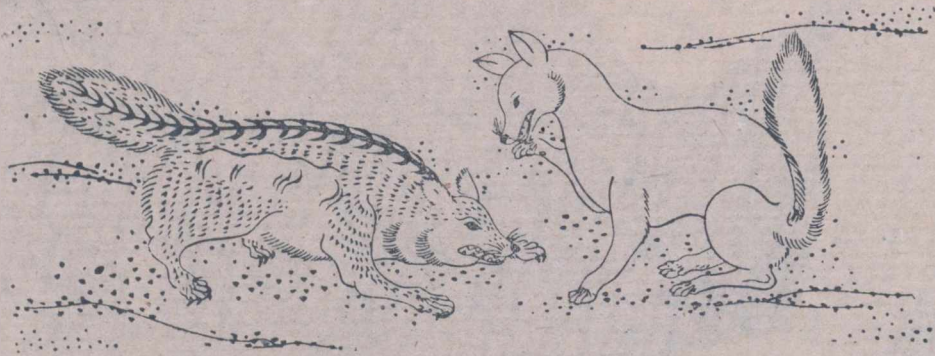
Mocanul însă turma și-o numără — răbojul
Nu-i iese: îi lipește o oaie din ciopor,
Și părăsind o sută de oi lângă rogozul
Perdelei, singuratic pornește pe pripor.

Ce noapte 'nfricoșată înfruntă! Vint și ploaie
Și trăznete și bice de foc neîntreput...
Tot iadul parcă urlă să-i fure biata oaie
Ce, rătăcind pășunea, din cârdul ei s'a rupt.

Dar într-o văgăună o vede stând: pe umăr
Se 'ncearcă baciul vesel cu oaia ce pierdu.
Se bucură și Domnul în cer — și fără număr,
La luminiș ies stele sclipind de Cara-Sû.

ION PILLAT

Din volumul Biserica de altădată, ce va apare zilele a-
cestea, în editura „Cartea Românească“.

TRAGEDII

CLOVNUL

Să râdem, masca mea de pudră și de fard,
Din înălțimi cad ciucuri de lumină
Și pe coloane becurile ard
Fantastice ghirlande ce se'mbină...
Să ridem! Pe nisipul din arenă
Iubita mea zâmbește tuturoră...
O! masca mea, nu-ți pare că e ora
Să coborâm spre circulara scenă?
...Și sdrențele pe mine-ar străluci
Ca fluturi de lumină cari ard
Când, din înalt, zimbând, m'ași prăvăli
Să spal în sânge, urmele de fard...

FECIOARA BĂTRANĂ

(demon fără milă mă chinue acum
Cu amintiri topite în negură de fum?...
...De-atâta cale dusă, înaripatul vis,
Ca floarea vestejită petalele și-a 'nchis,
Și părul rupt din noapte a înalbit și el
Și nu mai cade valuri, inel după inel,
Că-i toamnă pe alee și toamnă grea în gând
Că-i toamnă pe alee și toamnă grea
în gând...
Rămîn cu visu 'n urmă și clipa—lunecând—
Din neguri se ivește și'n neguri piere iar
Să mine neclintită spre veșnicul hotar...
Tu, visul meu, te culcă și dormi că e târziu.
Din trandafirii verii nici unul nu e viu,
Din trandafirii verii, nici unul n'a rămas
Să-și cânte cânt de leagăn cu parfuma
tu-i glas.

ORBUL

Apropie-te, draga mea, și lasă
Să cadă val podoaba de mătase,
Podoaba dureros de parfumată
Pe chipul meu, pe fruntea înghețată
Să stau așa, cuprins de întuneric
Supt vraja grea ce nu pot s'o desfer
S'ascult cum bate 'n suflet și mă d
Aceiași năzuință către Soare,
Și 'ntr'un târziu, cu degete de ghiață
Să prind în mâini catifelata față
Chemarea fericirii s'o 'nșeleg
Și-apoi să plîng că nu pot să desleg
Din vremea care lunecă agale
Poemul cald al frumuseții tale.

GR. VA

Mika-Lé

de HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

— urmare —

na acapara tot, dar nu disputa
nui nimic. Suzeranitatea asta stear-
r fi fost melancolic lucru dacă
năzuit la altceva. Atât cât nu dorea
imic, era „reuşită”.

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

putezase el să facă propunerea asta,
ar se supărare că a fost refuzat. Su-
ea lui făcuse progrese și își simțea
greșala de atunci. Iată dar că Ele-
ngură iertase pe Mika-Lé când cre-
ea de cuvânt. Nu era căderea lui ci
ea fusese cea ofensată. Elena așa
ndră își cunoștea datoria către băr-
ei și către fostul logodnic vinovat.
era infailibilă și el Drăgănescu ru-
acum de mișcarea de gelozie ce-și
sesese atunci.

n era un om de treabă, primea a-
dovezile răului. Ca o fată piper-
și sficioasă cum părea Mika-Lé
comis faptele ce se spuneau despre
a lucru care se înregistra cu re-
și nu putea convinge deplin buna
edință. O primise milostiv și se pre-
s'o ocrotească. O credea desmoș-
ochii ei mirați, părul arăpesc, pă-
de lemn a trupului nu puteau în-
în gustul lui onest. Ii făcea plăcere
na e frumoasă prin diferență, oda-
mult și era mândru că e soțul su-
celei regale. Către Mika-Lé se sim-
superior, nu-l paraliza admirația și
tuși o soră, o parcelă care nu-l în-
urea din marmura superbă a acelei
Simjindu-se la largul lui către
Lé, i se părea poate că nu e strâm-
nici cu Elena.

cel d'întâi care îi spuse Norica, și
prinsă să o vadă în birou de unde
Lé nu lipsia de teamă să nu vie vre-o
de furnisori sau de invitații trimisă
na. Dealtfel așa cum bine își închi-
nu era prea mult de muncă. Au-
ul și hrana odată asigurate, poate
ea răgazuri acum pentru alte mă-

estrii, dar nu era prilej. Secretarii nu e-
cau „esteți” și cumnatul nu da „ecou” de-
cât la numele Elenei. Totuși d-ra Norica se
acomodase. Inafară de Adolful ea nici-
odată nu lucrase erotica decât în vedere
de beneficii sau din dechisală. Se putea
deci lipsi de ea. Nu i se ura încă și în ce
privea beneficiile, metoda îi era indife-
rentă. Peste confortul programului, era
rost de mici avantajii suplimentare, cul-
tivând pasiunea conjugală a lui Drăgă-
nescu. O cultivă! Nu o costa nimic, Na-
vea nici scrupule nici ambiții de prisos.
Drăgănescu putea comenta toate faptele
mari, ale Elenei; putea descrie un „diner”
la care Norica nu asistase și unde Elena
strălucise între oameni de înalt merit;
putea arăta temeri pentru succesul pla-
nurilor ei muzicale și admirație pentru
reuşita lor, putea chiar risca o timidă
dezaprobare pentru severitatea cu care
era crescut băiețelul. Mika-Lé era un ecou
fidel. Față de ea putea emite păreri și
da ordine pe care să le revoace când ve-
neau sentințele Elenei, de oarece Mika-Lé
nu reacționa față de acele contradicții.
Drăgănescu care în lume avea o ținută
neschimbată, cordială, corectă în perma-
nenta lui redingotă cu rozeta de ofițer al
Coroanei, putea față de cumnata Norica,
arăta fără grijă omul fără redingotă.

Olimpica Elena cunoștea și ea unele
emoțiuni. I le da singura ei pasiune: Mu-
zica. Pentru tot ce privia audițiile avea
ezitări, timidități, temeri, griji, nerăbdări,
toată gama. Chiar după ce totul era pus
pe rost, nu lipsseau necazurile: Dacă vir-
tuozul X în trecere prin București va ac-
cepta să cânte la ea înainte de concertul
lui public. Dacă muzica din St. Saëns va
fi executată mai bine ca la Ateneu. Dacă
partiția procurată din Debussy era chiar
cea executată în sala Erard. Dacă flautis-
tul care trebuia să înlocuiască pe Rim
bolnav va putea fi pus la punct. Rim
chiar pe un instrument de rangul al doi-
lea, era un element important.

— Dacă ar face omul numai ce se pri-
cepe!

— Ia adu Lino flautul Doctorului în-
coace! să-și dragă buzele pe el! Are
poftă de sărutat! — glumea nebuna de
Nory. Glumea numai sau în adevăr Rim
se hazardase? Nory credea că buzele lui
Rim se uneau armonios cu flautul dar
profanau exercițiul sărutărei.

Injustiție! Injustiție pe care Doctorul
Rim o corecta. El știa prețul modelu-
lui estetic. Eu Rim, dragușul de mine! Eu
care sunt plin de inimă și chiar frumos!
Eu Rim, scumpul de mine, sărut flautul
de uritul uritei de Lina dar va veni o zi...

Pentru marele concert Bach, grijele
Elenei erau încă mai mari. Avea nevoie
de Rim, și Rim făcea pe bolnavul. După
un autograf al Elenei d-ra Norica trăse
la mașină câte-va anteproiecte de
program din care se trimisese unul lui Rim
ca argument convingător. Lina telefonase
că Rim vrea, că Rim e foarte draguș, că
speră, dar că încă nu poate ieși din casă.
La Elena se făcea totuși un început de
repetiții, incomplete, laborioase în lini-
ștea sălei de muzică. Doctorul Rim era
așa de bun cunoscător așa de familiarizat
cu partițiile încât întârzierea lui era un
rău mai mic decât refuzul lui. Bach cerea
o solemnitate pe care Rim o posedea. Pre-
zența Doctorului părea Elenei din ce în
ce mai necesară. Excelent tehnician, poa-
te fără prea multă expresie era în tot-

deauna la înălțimea unei bune execuții:
Apoi trebuia cineva care să dea tonul,
să facă atmosferă pentru stilul „Bach” să
nu lase să se piardă nici un moment rit-
mul acela stricat, asprimea meticuloasă
dar și seninătatea olimpică a genului mu-
zical Bachist. Așa dar Rim va veni. Nu
se va periclita din cauza lui un concert
încă depărtat e drept, dar pentru care se
luase atâtea osteneți de pe acum.

Tot așa de bun violonist, Rim era și or-
ganist rutinat. Dacă Rim urma să se
arate capricios și nesuferit va fi lăsat
să vie mai târziu, când totul va începe
a se infiripa. În schimb după Concertul
Bach, Elena îl va înlocui cu discreție pen-
tru dărzenia lui nepoliticoasă.

Ea însăși de o corectitudine minuțioa-
să, Elena nu admitea ca Rim să se alinte
în bunul ei plac.

Pe când Elena se ocupa de problema
Rim. Mini era chemată la telefon unde o
voce deghizată îi cânta: „Oyra! Oyra!”
După exploziile stridente ale risului, do-
vedise pe Nory. Dar ce putea să însemne
acel Oyra!

Concertul Bach ocupa mult și pe Dră-
gănescu. Nevasta lui după obiceiul îl con-
sulta și în acea privință despre tot și îi
comunica tot.

Fapt că pentru el muzica era un sgomot

CARICATURI

NEGRU

Orașul doarme 'nvaluit.
De-o pînză aspră de cărbune;
Depart, - amurgul liniștit
Se stinge 'necet ca un tăciune.

Din zările adinci de sgură,
Pe cerul — tuciuriu tavan —
Se 'ntinde leneș noaptea sură
La fel cu-o labă de motan.

Pe uliți pline cu cerneală,
Coboară noaptea de noroi
Cu păcură și umezeală, —
Și estompează pomii goi.

Compactele cortegii sumbre
Astupă luna de porumb,
Pictând cu pensule de umbre
Boschetele sculptate 'n plumb.

Decorul nopții se închiagă,
Intemnițat ca într-o plasă;
Din zări, tăcerea se desleagă
Și ca funinginea se lasă.

Văzduhul e un bloc de smoală.
Și'n noaptea ce-i carbonizată,
El pare-o 'ndoliată coală
Sau o tingire afumată.

Pe boltă, luna-i înghițită
De nori cu gură de-abanos...
Și cade-o ploae ascuțită
Din cerul negru și cleios.

ALEXANDRU BILCIURESCU

N. N. TONITZA : INTERIOR

vag și neînțeles nu supăra pe nici unul din amândoi. Nu exista de altfel subiect care să fi putut provoca între ei neînțelegere. Drăgănescu afirma sau nega ceea ce era prezentat afirmativ sau negativ de Elena, cu atâta bună credință că Elena era convinsă că lucrul a fost discutat între ei.

Din toată corvada acelor ocupații, Drăgănescu știa să alegă partea de care o putea ușura. Aghiolantul lui era acum cumnata Norica. Elena întrebuința numai autoul și Drăgănescu lua mai comod trăsura. Mika-Lé era încredințată că merge în trăsura de casă. Adâncită în perne dispărea alături de Drăgănescu înalt și robust. Nu o dureau picioarele dar nu înceta de a se simți mândră că umblă pe sus. Închidea ochii și nu-i deschidea de cât pe Călea Victoriei sau pentru a consulta lista comisiunilor zilei. Avea de altfel memorie bună și își amintea un amănunt cerut de Elena, care nu sta indicat pe hârtie și a cărui nesiguranță liniștea pe Drăgănescu. Când d-ra Norica îi asigura că Elena vrea așa sau altminterlea, drept recompensă Drăgănescu o lua la prima cofetărie și îi cumpăra prăjituri de care era lacomă. Când era vorba de el singur Drăgănescu se servea de alți furnizori decât ai Elenei, nu ținea numai de cât la cei consacrați de modă. Vestigiul al simplității lui dinainte. Cu Elena desigur nu s'ar fi putut opri la acele cofetării așa cum făcea cu Mika-Lé. Cumnățica îi putea da iluzie, că ceva din el cel din Dealul Spirei s'ar fi putut asimila cu nobila Elena.

În fața magazinelor Mika-Lé prefera să rămână în trăsura. Se trăgea în mar-

gina perinilor așa ca să fie văzută de tecători pe care îi privea insistent până când băgau de seamă. Dacă trecea cineva din brigada boemă a trecutului închidea ochii, după ce era sigură însă că a fost remarcată; dacă însă era din cehoria distinsă a prietenilor Elenei, le solicita salutul. Numai era vorba de frumoasa privire de altă dată: de obiceiul acela de a fixa omul în ochi, căutând cu ochi galbeni un loc anume, locul rău fâinat și vulnerabil. Deprinderea aceea urâtă nu s'ar fi potrivit cu principiile Elenei. Numai rotunjea prunela rotundă așezând-o fără rușine în ochii care îndată umbreau în ei rușine! Nu! Se uita acum la oameni normali, mai mult respectoși și la Elena a se uita mereu ca din josul unei scări spre vârful ei.

Se scoboară cât mai jos parcă pentru a o vedea prănită mai sus. Se scoboară mereu mai mult, pentru a o admira mai bine, mai ales decând asistase la o consultare între Drăgănescu și Elena.

Era vorba de problema grea dacă Lenora cu Coca Anine și d-nul Walter trebuiau invitați la marele concert.

Nu se frecventau dar nu fusese ruptură formală. Walterii nu făcuse decât drept nici un pas spre Drăgănești, dar nu cerea mare eticheta ca ei să facă acel prim pas? Timpul capriciilor materne a Lenorei era departe și putea precumpăni considerația socială că era mama ei. Până atunci chestiunea nu se pusese iminent, dar când era vorba de o serbare așa de mare și publică, unde fie-care invitație reprezintă un calcul îndelung, unde totul avea consecințe, unde totul era profesie de credință și gest definitiv,

se cerea o mare cumpănire mai ales a pra unui punct așa de delicat.

Cumpăna înclinase spre invățarea V terilor mama d-nei Elena Drăgănescu: Hallipa, rămânea mama ei! Talentul norei pentru mariaje bune, nu era stă de acel precept.

Mika-Lé era uimită de o astfel de discuție. Tot atunci Elena comunică lui Drăgănescu că Prințesa Maxei într-o scrisoare de o cuvântă perfectă propusese participarea la festivalul B și marelui Marcian văr al Prințului. Marcian își oferea concursul și Prințesa numai interpreta acestei dorințe a Marcian întors abia dintr-o serie de concertele clasice de vioară, în toată Europa Marcian, pe care Elena nu l'ar fi putut niciodată solicita prin agenția Stuard pe care mai nu ar fi cutezat să-l ro direct!

Totuși Elena cu vocea ei clară de așezase ecuația. Prințesa Maxențiu, legă a ei de școală, măritată cu fo ei logodnic și Marcian ca termen de mun. Era o dezbateră în adevăr interesantă. Ochii lui Mika-Lé rămă: folbați de uimire. Se luase decizie a nativă. Așa dar marea ispravă a lui ka-Lé devenise ceva subordonat protului. Și dacă aceea logodnă nu mai semna nimic apoi ce însemna ea M Lé acolo? Chiar dacă și-ar mai fi chipuit că are vre-un rol, trebuise ac să înțeleagă cât era de neînsemnată măsură mai minimă a opiniei de sine, mai maximă a opiniei de altul nu putea atinge. De aceea Mika-Lé scob tot mai jos pe scara de unde să poată mira pe Elena.

Singura ei aspirație acum era să as la acel concert așa de minunat. Nu pu și intențiile Elenei, dar trebuia să ceară a îndupleca pe Drăgănescu. Cre totuși că va fi admisă. Dar cu ce ro se va îmbrăca. D-ra Norica arăta de rând un mare gust pentru tualeta. Pus însă des, cu timp și fără timp, ro de mătășă neagră dăruită de Elena. lăsase mai lungă dinadins cu milă pe stofa lăiată și pentru că îi plăcea să aere „pose“ pe care le confunda p babil cu aerele distinse. Un lanț scurt aur cu breloc, pe care îl tot pipăise ruitor și pe care Elena i-l dăruise, o menta rochia ușor decoltată. Tualeta reprezentă pentru Mika-Lé suprema ganță. Nu avea în sine nimic care să fie potrivit, totuși purtată de ea avea mic, un imperceptibil ridicol. Din as tul ei monden, se desprindea ceva proporționat, desuet și ușor comic din desaturile ei de altădată, naive și pretenții de noutate. Nuanța asta im cisă de ridicol nu lipsise nici isprav ei răufăcătoare, nici tentativelor de ducție, nici chiar amorului și dramei actorasul! Venea din contrastul i ființa ei neînsemnată și măștile prețioase pe care i le punea viața. Ca figuranți cărora li se dă un rol pon din vre-o împrejurare și de sub e nul mareț străvede „biectul om“. De ac înainte de a fi inițiat unii din m firii Elenei se întrebasese cine e necu cuta, cu un mic surâs.

Ceece de mult timp ocupa dorința Mika-Lé în formă de Norica, era dol directă unei perechi de pantofi de lac buclă de argint. Cu neputință de Elenei o astfel de dorință. Nu se prez ocazia nici chiar sub formă de alt Solicitarea Elenei nu se cobora p la picioarele d-rei Norica. Totuși dore cei pantofi cu pasiune, cu durere ap pe. Nema având la îndemână oameni ispitit, otrăvit de băut, își satisfăcea nările dramatice asupra acestui mic biect. Plângea, suferea, se revolta trăscură și pe față practica în bi

CALISTRAT HOGAȘ

1847-1917

atului melancolia și descurajarea. În lungi manevrări parvenise să atrăgă atenția lui Drăgănescu care compător o întrebare ce-i e de lipsă.

„Mărturisise nu fără ocoluri și mușobesia. Drăgănescu socotise lucrul e o copilărie și nu dase urmare. Cum totul era convergent, ipoteza pantofilor de lac nu putea fi pusă serios de raport cu ce ar crede Elena. De ce Elena nu dase fetei pantofi de lac, abilități că nu era potrivit să poarte astel încălțăminte.

„Rebase pe Norica dacă Elena știe și vede. Mika-Lé se apăraseră; Nu! Nu! Și să nu cumva să-i spună!

„Dar totuși nu exista un refuz formal Elenei; chestia se putea examina. Săpt ca Drăgănescu uitase și trebuiau să se gândească de melancolie pentru a reaminti pantofii la ordinea zilei. Marele artist Bach, îi veni în ajutor: Sora ei se că va asista și ea, dar cum putea fără pantofi de lac!

„Ierectul era departe încă și Drăgănescu se gândea că Elena va aviza la dar d-ra Norica își repeta cupletul cu reverență. Era un atușment prin te dacă nu prin pupile. Cu Drăgănescu sugestiile nu ar fi reușit dar doale îl nemulțumeau. În genere era abilități și fata ceea sta mereu cu el abătându-i capul. Simțea un fel de așteptare. Intr-o zi pe când făcea unele în Lipscași Drăgănescu opră trăla un magazin care prin patru viilargi și o firmă elocventă vorbea pantofi de lac.

„Dă-te jos și încearcă! — spuse brusc plicăsit că nu are deslegarea Elelika-Lé se pitulase grăbit în fundul zinelui și urcată pe un scaun prea cu picioarele suspendate, luase poade prima pereche — cam mare — pantofi strălucitori de lac — cu buclă și țifă. Drăgănescu se învârtea pe lămpuțuar cam neliniștit acum în fața lui împlinit. Ce va zice Elena?

„Mika-Lé îngăima ceva despre achitare și jumire.

„Săbdătoare purta însă pantofii de pe ei, cu grija ca Elena să nu observe și Drăgănescu ar fi vrut dimpotrivă să pronunțarea ei.

„Trăsură în schimb Mika-Lé sta cu fii alăturați bine expuși. Un lucru uit, pantofii de lac! Totuși aceștia o prea lungi făceau picioarele lui Lé o terminație „de sărbătoare“ atrăgea e drept atenția și surăsul. Lé era încântată. Ori de câte ori îi îndrepta spre Drăgănescu o privire cunoștință și complicitate care îl se. Altfel în genere „amândoi se destul de bine“ cum afirma Nory avea gust de vervă proletară.

ORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

Fragment din romanul Concert din muntele Bach.

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

Sunt unii scriitori asupra cărora soarta revarsă larg gloria din viață. Înaltele instituții îi onorează cu premii naționale sau academice, iar spiritul public îi divinizează prin aprecieri elogice și prin imagi festive. Aceștia sunt fericiții aleși ai națiunii recunoscătoare, laureații premiilor de care am amintit și sărbătorii contemporaneității drepte și nepărtinitoare.

În literatura noastră aceste exemplare sunt destul de rare și adese ori celim sau vedem cu ochii cum cutare scriitor de talent, să epuizează într-o muncă istovitoare de birou, sau ofilește într-un mediu ne corectat de soarele recunoștinței. Exemple strălucite ne oferă literatura noastră ante-belică și printre nedreptățiștii acestei ignoranțe cunoscute figurează și originalul prozator moldovean Calistrat Hogaș.

Cât timp a fost în viață C. Hogaș a întâmpinat adesea cele mai dureroase în-succese și cele mai revoltătoare respingeri din partea acelor cari erau chemați să remarce în scrisul său un adevărat talent și un creator neîntrecut al unei vieți apuse dar așa de evocativ immortalizată în paginile sale.

Se cunoaște, în de obște căderea lui Hogaș la premiile Academiei se știe de asemenea cum era el apreciat de amici și cunoșcuți.

În afară de revista „Viața Românească“ dela Iași și „Arhiva“ lui Xenopol care au publicat primele sale descrieri de călătorie în munții Neamțului, nici o altă revistă literară n'a încercat să stimuleze și să încurajeze pe acest mare prozator care era sortit să creeze o literatură nouă, o proză originală și deosebită fundamental de a înaintașilor săi.

Prin subiectele sale noi, care ar putea avea în parte analogie cu acele ale lui Creangă fiind transpuse din același mediu de țară, dar deosebindu-se de ele prin crearea unor caractere noi și aprofundarea unei anumite stări sufletești a personajilor sale care trăiesc de sine și rămân în literatura noastră tipuri aparte și deosebite de tot ce s'a scris până la el.

Cât timp va mai exista frumusețile fermecătoare din munții noștri și asta desigur are o durată de veșnicie, afită vreme cititorul român va purta cu neapuză plăcere pe „părintele Ghermănuță“ pe încântătoarea „Floriceia“ pe „părintele Iovinadie“ și pe „Cucoaana Marieta“.

Trăit o viață întreagă prin aceste meleaguri, scriitorul Hogaș a isbutit să-și asimileze toate mijloacele de fond și formale care îl puteau ajuta să creeze toată atmosfera acestei vieți de munte, așa cum era ea acum 50-60 de ani și așa cum mai există și astăzi măcar în cadrul ei natural.

E drept că personajele create de el dispar odată cu introducerea civilizației și cu schimbarea radicală a unei vieți patriarhale care aparținea numai unui trecut, dar această schimbare de exterior nu schimbă mult din cadrul și aspectul general al unei vieți necesitate de împrejurările georgafice și de firea anumită a oamenilor din acele locuri.

Dacă scriitorul Hogaș a reușit în genere să ne înfățișeze chipuri de bătrâni călugări din aceste meleaguri monastice, el a reușit tot așa de bine și în descrierea caracterelor laice și în special feminine din aceste ținuturi. Cred că nimeni până la el nu a descris așa de perfect

portretul exterior și psihologic al femeii în genere și în special al femeii delamunte. Figura șugubată și plină de farmec a „Floriceia“, descrierea atitudinilor fizice ale Axiniei sunt pagini încântătoare și durabile.

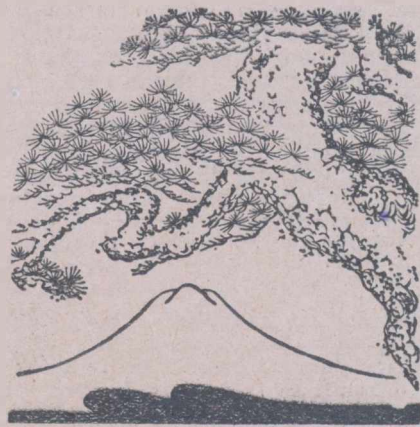

CALISTRAT HOGAȘ

Prin umorul sănătos și original scriitorul Hogaș vine să completeze aspectul analog din opera genialului Creangă; prin paginile sale descriptive în care natura mareață a munților noștri apare în toată splendoarea ei, el încearcă să egaleze pe Al. Odobescu și M. Sadoveanu; iar prin limba sa bogată și nouă, împetrizată cu o seamă de provincialisme adresate mediului descris, el îmbogățește literatura noastră cu elemente noi și nemuritoare.

Vieța lui Hogaș așa cum se cunoaște din descrierile verbale ale cunoșcuților lui, era tot așa de vie și de micală cum apare și din paginile subiective ale prozei sale în care eoul principal al subiectului, autorul, încearcă să se încadreze cu plăcere într-un mediu pe care l-a iubit așa de mult și pentru care drept recunoștință a căutat să lese posterității drept recunoscătoare, un crâmpel de plăcută delectare sufletească și o nostalgie estetică penru tot ce este frumos și durabil în meleagurile necunoscut ale încântătoarei noastre țări.

GH. CARDAȘ

Cursele de tauri și biserica

— Fragment din romanul „Toreadorii“ —

de HENRY de MONTHERLANT

Lumea îl disirăcă de la teama sa. Cum rămânea singur, revenea la ea. Viața sa întreagă începuse să convergă către Sâmbătă la orele patru și jumătate, când se va fi sfârșit cu toată povestea asta.

În ajunul bacalaureatului va reciti cu febrilitate cursurile. Tot așa astăzi, silț de un sentiment cu adevărat pueril, ceruse lui don Ali să-i împrumute câteva cărți despre „Arta de taură“¹⁾: el credea că va descoperi în extremis rețete mirabolante pentru uciderea taurilor. Don Ali îi trimise trei in-quarto... Primul rând citit răsturnă toate cunoștințele lui Alban. Simț limpede că puținele lui merite se vor sfârși dacă își va vârî nasul în cărți. Ceeace avea importanță la el, era inspirația. Când era vorba să-și amintească sau să înțeleagă devenea aburos. Inchise cartea și se lăsă în voia forțelor sale proprii: e un gest pe care l-a făcut de multe ori de atunci.

Dar, răsfoind volumul, un titlu de capitol l-a făcut să tresară: „Cursele de tauri și Biserica“. De aceasta avea el nevoie, de lucruri care să-i pună în mișcare imaginația. Cine avea să-l susțină, să-i ascundă realitatea, până la ora cursei și în timpul acestei curse a cărei îngrijorare frământa toate măruntațele? Nimeni decât imaginația.

Mergea departe, această religie a Taurului al cărei credincios era Alban, se pierdea în timpuri. Alban, ignorant și curios de raporturile sale cu Biserica — redeschisese acum cartea ca să le cunoască — păstra înscrisă în inimă istoria sa dealungul lumii vechi. Și o evoca cu putere astăseară, în această oră când simțea că pentru a străbate greaua încercare avea nevoie de toată exaltarea sa.

Mazdeismul profesa că taurul era primul creat între viețuitoare: Indra vedică este Taurul divin precum Marduk, Ninib și Anu în Babilon precum Horus în Egipt. Heliopolis era un centru de adorație pentru Taurul lui Râ. În Creta, acum sease mii de ani, în leagănul strălucitor al civilizației preeleneice, cultul Taurului era celebrat prin lupte de tauri care erau o instituție religioasă și națională. În Grecia, Jupiter se încarna în taur ca să seducă pe Europa. „Pasiphae“ se dădea unui taur alb, care o făcea mama Minotaurului. Dionysos în mistere era arătat sub forma unui taur, sau cu fruntea împodobită cu coarne. Femeile din Elea, în timpul serbărilor de primăvară, cântau un imn celebru: „Vino, divinule Liber, purtat de picioarele tale de bou! Aleargă, taur divin, taur plin de binefaceri!“ În Beoția, se presupune că există un cult al lui Poseidon-taur „Răgitorul“. În Tesalia, taurocathapsile erau analoage „fiontei“ spaniole și „ferradei“ camargeze. La Eleusis, tinerii luptau cu taurii. În luptele de tauri din Efes, ei se identificau cu Dumnezeu, se chemau ei însși „tauri“. Nenumăratele reprezentări de tauri preromane în toată Spania, se raportau la călătoria lui Hercule, fondatorul Sevillei, cadoalui de vaci făcut de erou unui mic rege îndigen și caracterului sacru pe care l-au avut de atunci, după spuse lui Diodor din Sicilia, taurul în Spania.

1) Încercăm să traducem în românește verbul spaniol „torear“ (a lupta cu taurii) prin a „taurea“ precum în franțuzește nu de mult se încerca traducerea lui prin „trecer“.

Sevilla a fost orașul lui Iuliu Cezar, opus Cordovei pompeiene. Și Iuliu Cezar a fost acela care a introdus luptele de tauri la Roma, unde aveau să se perpetueze până la sfârșitul Renașterii. Apoi remise sacrificiul de tauri și cultul zeiței Mithra Tauroctona, religia soldaților pe care Alban o simțea atât de profund că în anumite ore, mergând până la capătul geniului său întunecat, se întreba dacă el nu era desemnat să o renască.

Fapte și mai stranii chinuiau pe tânărul putreficat și înaripat de visurile sale. Cu cât raporturile noastre cu natura sunt mai intime cu atât suntem mai aproape de supranatural.

tră în semnul zodiei Taurului, din motiv Caldeenii și Perșii fixau atunci ceptul creațiunii! Aceste semne toare ale predestinării sale și mai minuni care însoțiseră nașterea sa, curau hrană fără de sfârșit reveriei.

Și fără încetare cele trei genii, al mei, al Taurului și al lui Alban, se tâlneau astfel. Hercule era fondator Sevillei și al cultului taurului în Spania — iar armele din blazonul Bricoulilor erau susținute de două chipuri ale lui Hercule. Alban avea un cult pentru Iuliu Cezar — Iuliu Cezar era acela care introducea „corrida“ la Roma. El iubea cu deosebită plăcere pentru blândețea și clemența sa, pe

LES BESTIAIRES, aquarelă de Herman-Paul

Alban de Bricoule venise pe lume în noaptea de 20 spre 21 Aprilie, într-un fluviu de sânge. Acest sânge s'a scurs din mama lui împreună cu el și o ucidea, căci de atunci ea n'a mai putut să se îndrepte și s'a stins puțin după epoca acestei povestiri: e ceva să primești viața luând-o. Or, la 24 Aprilie era natale urbis, ziua fundării Romei de către gemeni, celebrată în toată Italia: coincidență îmbătătoare. Dar cât de mare i-a fost zăpăceala când a aflat că nu era o zi oarecare din Aprilie ci că în noaptea de 20 spre 21 scările in-

pione Africanul căruia la vârsta de sprezece ani, îi consacrase o mică pilație istorică, — iar Italică maha Sevillei cea cu cursele de tauri, era o lonie a lui Scipione Africanul. El aproneori, pentru realismul ei, familia — și casa Borgia avea un taur scutul ei. Spiritul său se oprea cu insistență în jurul împăratului Iulian, — iar Iulian era un adorator al zeiței Mithra, cărei mistere el le celebra în palatul său la Constantinopol. S'ar fi putut spune că toată viața lui Alban se strângea la

e două fiare sfinte, Taurul și Lupoanca, se puteau fi văzute sculptate alături una din porțile arenelor din Nîmes. Julian! se gândea el în seara asta, dinaintea titlului capitolului: „Tauri și Biserica”. Creștinismul și mithraismul duseseră luptă aprigă, chiar din ziua analogiilor lor. Renan n'a scris „dacă creștinismul ar fi fost oprit de-o boală mortală, lumea ar fi fost mitastă?” Clerul mithriast reproșase creștinilor mai multe împrumuturi, între ele că au plagiat, prin „purificarea cu gele mielului”, purificarea prin sângele taurului. Creștinii, persecutori la dul lor îndată ce au avut puterea, damnasera la moarte pe mithraști. Iată de ce, renunțând să capete din te sfaturile tehnice de ultimă clipă, au căutat în ea cu pasiune materialul în care să sprijine unul într-altul cele două iubiri ale naturii sale profunde.

În anul V-lea dăduse numeroase bule prin agitatia taurorum până ce a lansat anatema împotriva toradorilor. Excomunicare retrasă de Grigore al XIII-lea datorită restabilității de Sixte-Quintul. „Purtător eroice! Consiliul academic al universității din Salamanca refuză să ție mână de ea, și gloriosul Frate Luis de Leon, în numele doctorilor, redactează testul. Scandalul crescând, căci preoții dau la curse sub diferite deghizări, reșcrie Papei că bula va rămâne fără efect, căci Spaniolii au cursele în sânge și li se interzice ar fi „mare violență”. În urma Clement al VIII-lea, într-o bulă, recunoaște că cursele sunt o școală de curaj, că ele aparțin patrimoniului național și ridică excomunicarea, în afară de servitorii Bisericii care vor coborî în viață.

De atunci a început, pentru a continua în zilele noastre, fericita unire din Biserica și supraviețuirea jertfei de tauri a mithraismului. Nici o canonizare și o mutare a sfintei împărtășanii sau elicivilor într-o biserică nouă, și nici comemorarea vreunui sfânt nu s'a mai făcut fără curse de tauri.

De atunci, în zilele călugărești, episcopii dădu-și curse de tauri pe socoteala lor, la care asistau toți demnitarii Bisericii, iar reședintele mănăstirii din Burgos scria și pu-rea Tauromachia. Singură canonizarea tei Tereza costase viața la peste douăzeci de tauri, fiecare mănăstire fundată ea dând câte o cursă. La canonizarea titlului Ignățiu de Loyola, iezuiții însuși aseră mănăstirii din Sevilla să dea după ceremoniile religioase și o cursă de tauri. Tot așa s'a omplat și la canonizările sfinților iezu- Louis de Gonzaga și Stanislas Kostka. Papa în persoană celebrase jubileul la anul 1500, la Roma, în piața bisericii Petru, printr-o mare cursă de tauri.

În timpul lui Calderon se sărbătorea într-o cursă de tauri oficierea primei leturghii de către vreun preot tânăr. Sub dinand al VII-lea, era, se pare, lucru cinuit ca o fată, în ajun de a lua vâul, să se asite la o cursă și, chiar să facă câteva „pase” unui taur tânăr. Au fost mănăstiri le, la serbările pentru alegerile de reșede, să se organizeze mici curse de tauri, care erau jucați cu capa de către toradori. Reprezentarea suertes-elor și jert- for de tauri împodobise stranele și nseptele catedralelor: catedrala din sencia, catedrala din Cordoba...

La Tudela, în dimineața zilei de curse, capucin implora pe Dumnezeu pentru taurii să iasă buni de luptă. La Salamanca în anumite ocaziuni, se oficiaseră și sute de leturghii pentru sufletele purgatoriu pentruca vremea rea să împiedice cursa de după amiază. La a consiliul municipal, fiindcă orașul pase de cumă se obliga să plătească

în fiecare an patru tauri care vor fi taur- reați „pentru iubirea de Dumnezeu”. La León înaintea cursei una din sulitele picadorilor era oferită în mod solemn pro- tului care prezida cursa și dădea binecu- vintarea. La Caceres, o confrerie în o- noarca Sf. Fecioare nu admitea ca mem- bri decât pe aceia care știau să lupte cu taurii călare. Și aceasta era mai mult decât juxtapunerea unei religii și a unei plăceri. Era, eterna credință în ca- racterul sfânt al taurului. În Estramadura, aveau un cult pentru taurul sfân- tului Luca despre care mergea fama că face minuni. La Oviedo, în fiecare an, în ziua morților, în timpul marei leturghii, la un moment dat se introducea o vacă în biserică, și ea rămânea acolo în tim- pul unei părți din liturghie.

Și nici în secolele al XIX-lea și al XX- lea, pactul mistic nu se desfăcuse. În 1801, orașul Colmenar de Oreja cerea o cursă „pentru a mări credința în sfântul chip al lui Isus”. Până în 1845, la Universitatea din Salamanca, acela care primea gradul de doctor trebuia să suporte cheltuelile unei curse de șase tauri. În zilele noastre, fiindcă ora cursei de adio a lui Lagartijo coincidea cu procesiunea religioasă, procesiunea a fost amânată pentru dimineața următoare ca respect. O capă pentru luptă a toradorului Montès era păstrată în Catedrala evanghelică din Sevilla. De curând la Grenada, cursa a fost prezidată de Maica-Domnului a suferințelor, divi- nitatea protectoare a orașului: cuadrille- le, sesiind, îngenunchiau înaintea statuii ridicată într-o tribună. La Huelva, un ma- tador oferise Sfintei Fecioare protectoare „urechea de aur” câștigată la Madrid, ceea ce a dat loc unei mari ceremonii re- ligioase. În fiecare an, la Malaga, confreria Sfintei Fecioare a Speranței dădea o cursă de tauri în onoarea patroanei sale, și toradorii purtau culorile Sf. Fecioare. Păzitorii de tauri din Camargue erau grupați într-o confrerie al cărei patron era Sf. Gheorghe. La Saintes-Maries-de- la Mer, jocuri de tauri fuseseră prezidate de Episcopul Rivière, prelat pe care în- fățișarea sa romană îl făcea demn de purpura romană. Analele arenelor din Sevilla, scrise de marchizul de Tablantes, erau dedicate stărușii mănăstirii Nostra Senora del Rosario. La Fuente Eucina, o

vacă apăruse în arenă în onoarea slântu- lui Augustin, iar carnea împărțită popo- rului, poseda virtuții medicale, după cum odinioară aceea a taurilor uciși în cinstea sfinților se păstra ca relicve și vindeca frigurile. Credința în virtutea taurului ucis în mod religios trecea de la cultul taurului și din mithraism în cultul creștin. Imperiul mort se înalța din mor- mântul său pentru a se uni cu Biserica vie care voise să-l înmoare. Nu în zadar crucea, marca în Egipt coastele vacii Hathar, în Creta, fruntea și fălcile tau- rilor reproduși pe morminte. Apis și vaca dionysiacă retrăiau în taurul sfân- tului Luca, în boul care încălzise pe Isus în iesle, în taurul care, în primele tim- puri ale creștinismului, fusese simbolul, când al creștinului, când al Mântui- torului însuși. Regiunea crescătoare de tauri bravi, câmpia sevillană, a meritat totdeauna titlul de tierra de Maria San- tisima, pământul Mariei foarte Sfinte, Versurile „zarzuelei” totdeauna au fost adevărate pentru inimile celor simpli:

El arte, de las toros

bajo del cielo...

„Arta taurilor a coborît din cer”.

Pornit pe povârnișul acesta, unde s'ar mai opri Alban? Isus, într-o anumită e- pocă, a fost identificat cu Soarele. Ei se inserie în mijlocul roatei de raze:

Monograma sa, în discul derivat din roata solară, păstrează un sens luminos. Și antica roată solară rezistă în multe tipuri iconografice din Evul Mediu. Dar atunci, alianța dintre Soare și Mithra tauroctonă, nu-i chiar alianța între ființa taurului și Dumnezeuul creștinilor? Iar soarele care face parte din semnul Taurului chiar în ziua când Alban vine pe lume, nu-i făcută ca să arate că aceas- tă alianță va găsi în el preotul și bacchan- tul său?

Acuma nu poate să doarmă, sătul, de el și de toate lucrările acestea, incapabil să potolească sycretismul care fierbe în el, târind cu el un torent de folzie. Plin de puterile serii, nimic nu i se mai pare imposibil.

Să doboare tauri? Ei bine, nu-i vorba decât să țintești cornul stâng (nu cel drept) și apoi să eși din încurcătură cum vei ști; e vorba numai să ai îndrăzneală, Lui îi lipsește oare? Ah, are să lase a fi

I. STEURER : TAURUL

Pupăza și cioara

— FABULĂ —

— „Ce mi tot stai în față, cioară?...
Nu te simți, nu ți-e rușine?...
Vrei să mă reped la tine
Cu-al meu cioc, să te las chioară?...
Cred că știi destul de bine,
Îngălată lighioană,
Că nu'i azi întâia-oară
Când îți spun: eu sunt CUCOANA!
Și îndrăznești să mi stai în față,
Înbrăcată numa'n zdrențe negre-păcură sau sure
Și să mi faci într'una greață
Prin pădure?!...

Ba, încăi avut curajul nemaiauzit, să spui,
Nu știi când și nu știi cui,
Ca un fapt adevărat:
Că ești fată de-Împărat,
Dar că vraja unei babe mi te-a prefăcut în „stancă“!..
Să ți spun eu ce ești: țigancă
Neoașă, sadea, — că doară
Nu de gება ți zice „cioară“!..

Astfel a 'nfruntat odată, — elegantă și ușoară, —
Pupăza pe-o biată cioară...
Cioara, neagră ca un tuci,
Își făcu și ea trei cruci
Și răspunse-așa într'o doară:

— „Recunosc că ești CUCOANĂ nobilă, precum ai spus,
Că, de nu ți-ași recunoaște-o, păi m'ar bate Cel de sus, —
Și văd bine,
Vai de mine,
Văd de mult, nu văd acuma,
Că ți sunt stracle ca spuma;
Că ești toată 'n toate cele
Numai valuri de dantele;
Că, mărgând ușor pe stradă,
Toți se întoarnă să te vadă;
Că n'ai grijă, că n'ai păsură
Și că 'nnoși numa'n mătăsuri,
Dar mai știu—și cer ertare, de îndrăznesc să ți spun cu glas.
Că, la dumneata în casă, n'ași putea trăi un ceas,
Fără să mă fii de nas!...“

Acum cer și eu ertare și rămân un serv supus, —
Dacă mâine vre-o frumoasă
Elegantă, vapoasă,
Citind cele de mai sus, —
Va roși pe sub roșeața ce i-o pune sulimanul
Cu toptanul,
Și, o clipă trecătoare, îi va fi nițel rușine,
Știind bine
Că la dansa 'n casă este
Ca la pupăza frumoasă și cochetă din poveste!

V. MILITARU

ucis de Dumnezeu! Contactul, presiunea care este între el și fiare sau astre — o mică nebuloasă, o pisică care își scarpină ceafa, — toate strigătele lăuntrice pe care acestea îl silesc să le scoată, nostalgia sa, ca și amintirea animalității sale, metamorfozele la care el se dedă în singurătate, (subiect pe care nu-l putem atinge nici chiar în treacăt) îi prezintă moartea ca o simplă reînnoire a ființei. Cine știe dacă încă odată el nu se va schimba în taur?

Dar de dimineață, deșteptându-se, toată aventura sa, la lumina zilei, îi va apărea absurdă, monstruoasă ca difi-cultate, chinul pe care i-l va provoca va atinge greața. Noaptea a desfăcut pânza Penelopei: exact, noaptea l'a trezit și aurora îi provoacă un vis îngrozitor. Vineri dimineață! Simte că nu va putea

face nimic: E străbătut de gândul că, prinzând cel dintâi prilej, se va arunca asupra coarnelor, ca să fie rănit și să sfârșească. Nici o piedică nu-l oprea ca să pornească la asalt. Nici o piedică nu-l oprește în dezastru.

Trad. de ION FLOROIU

Editorul francez, prezentând ultima carte a cunoscutului romancier și polemist Henri Beraud, probabil pentru a-i mări calitățile și pentru a asigura și un succes personal scriitorului pe lângă sexul zis, din obicinuință, frumos adaogă în „în-seratul“ recomandărilor, după multe lucruri abstracte, aceste farmece fizice: „campion în alergărie pe jos, în spadă, ca trei-sferturi în echipele de foot-ball care trăește noaptea, bea ca un templier, cân-

tă opere și cântărește 103 kilograme“.

Dacă am urma aceeaș cale și am folosi mijloace asemănătoare, vorbind de aurul romanului din care dăm în traducere fragmentul de mai sus ar trebui să-l prezentăm cam așa: „Henry de Montherlant un tânăr frumos, voinic, a făcut război și a fost rănit. Cât cântărește nu știm, campion de foot-ball, un sportsman complet, și un toreador de pref. A fost rănit în luptele cu taurii de mai multe ori. Ultima dată, toamna trecută în Spania, lângă Albacele, și s'a vindecat în spitalul de Valencia. Bucuria ce a provocat în cercurile feministe, rănierea acestui laudat virilității mândre și răsoinice, se poate vedea din acest ecou apărut în ziarul „Femme de France“: „Ce fericire, n'abailles! Montherlant, paseur-ul acesta a primit o lovitură de coarne în șale. Tocmai ceace îi doream! Brav taur, felicit!“

Primele-i lucrări, romane de război „relève du matin“ și „Le Songe“, îi aduce primele mari succese. În docebire scrierile de acest gen, aducea o notă sobri și o grabă preocupare de cele spirituale încadrându-ne în legiunea scriitorilor citalici prin afirmarea bărbătească a credinței, ce răsuna puțin fals prin aspectul meu ei, dar tocmai de aceea valoroasă, cum ea prezintă conducătoare, aproa pentru întreaga-i operă se poate lua, cititul din M. Carayon, pus în fruntea ultimului volum: „C'est une façon bien misérable de sentir que celle où le corps n'a pas une part directe“, ușor veți înțelege și spiritul celor două lucrări depe vremea Olimpiadei de la Paris „Le Paradis a l'ombre des épées“ și „Les onze devant la portière“, care nu-i decât poezia un „team de 11 jucători de football-asociație, trătă artistic, intens, și ridicată pe planul superior de un veteran al jocului.“

Despre „Chant funebre pour les morts de Verdun“ ce poate face mai mult, o cronicar grăbil, decât, s'o prezinte și recomande zelos cititorilor săi, care vor amira și se vor încălzi de nota gravă a acestei elegii moderne scrisă, pentru morții dintr'un război modern.

Poate că vă interesează și „Toreadorii“ Elogiul păgânismului și al bestiei. Confirmarea teoriei biologice care afirmă (și vă fălți, pentru că pe toți ne privește această teorie ciudată!) că omul trece printr-o naștere prin toate formele de animalitate. E un poem barbar și viril într'o vreme de efeminare masculină (stricto-senso) și masculinizare feminină, exterioară și spirituală (largo senso).

Intriga? Povestea tânărului Alban Bricoule, trimes în Spania, înainte de a se calaurea, ca să se odihnească, și care pământat de tauri, coboară în arene ca toreador... Nu vă gândiți că femeia lipsește. Există una, e tânăra Soledad, care e semn de iubire, cere aprinsului Alban să jertfească pe cel mai rău dintre taurii tatălui său, într'o cursă de tauri. Mândru Alban, acceptă, atunci când e numit la și învinge. Dar ca și cavalerul din balada lui Schiller, înfruntând moartea pentru iubită, a ucis iubirea.

Fragmentul nostru, precum ușor se vede, e situat ca acțiune în jurul marilor lupte de tauri, când Alban (adică Montherlant) nu uită că poate muri. De alt gâdnd de a se vedea atitudinea biserică față de fapta sa „de păgân, cu credință catolică“.

I. F.

Théodore Valerio

de IOAN C. BĂCILĂ

Théodore Valerio, pictor și gravor prin anul 1853 vine prin țara noastră mănând curiozitate artistică. În anul 1852 desenează și gravă chestia Orientului și cum el avea motive de inspirație și dornic să studieze la fața locului tipuri și costume orientale, a avut originala idee să plece spre Turcia. Peste un an trece prin Unaria luând schițe de pe lângă Tisa, co-

desenurile: Femeie româncă din satul Tunari și Dorobanț de sate.

De aici trece în Banat unde ia câteva tipuri de țigani, apoi spre Oradia Mare unde desenează un păstor român și o cârciumă românească din împrejurimile acestui oraș. Drumul și-l continuă prin Muntenegru, Dalmația și Franța. Théodor Valerio aduce acum la Paris o foarte in-

THÉODORE VALERIO: ROMANCA DIN SATUL TUNARI
Din colecția de stampe a Academiei Române

tatele Pesta și Heves, munții Marta de țara Crișurilor, tipuri de Slovaci și din vonia. În 1854 el se încheie în Silistra, care a fost asediată zadarnic de Ruși și după despresurare, el a urmat armata cească până la extremitățile frontierei. Silistra a făcut desenurile care reprezintă soldați turci. Călăreț arab în veșmă, Bașbuzuc din Egipt, Sentinelă egipteană și soldați albanezi din armata turcă.

În 1855 trece în Muntenia unde face

interesantă colecție etnografică din răsăritul Europei și din țara noastră, care a fost expusă la expoziția (Salon) din 1855 și unele cumpărate de Stat pentru Școala de Arte Frumoase. Această colecție a lui Valerio este foarte interesantă asupra subiecților ce tratează, dar și asupra țării noastre, că acele tipuri din Muntenia, din Banat și de pe lângă Oradea Mare sunt documente foarte importante din punct de vedere istoric și etnografic.

Toate aceste deseneuri le face în aqua-

Desnădejde

Umbla-voi pe lume stingher
Prin stânci înghețate sâlhui,
—De oameni mi-i silă, mi-e groază de Cer:
Eu nu sunt al nimăului,
—Și sufletul de'mi sângerează
Să vină cu dragoste nu-i
Din zară a mea nicio rază.

Și ochii să'mi plângă 'n pustiu,
Sfârșe-se inima 'n plâns!
—În lumea întregă pe nimeni nu știu
Să'l doară durerea ce-am strâns —
—Când noaptea din crestele sure
Coboară, eu singur, târziu
Dormi-voi pe drum de pădure.

Acolo sânt singur și'mi sânt
Copacii pădurii prieteni
Acolo cu trupul, cu sufletul cânt
Doiniri fremătate de cefini
În mine puterile cresc
Și'n doină cu bunii prieteni
Natura o preamăresc.

Ci dorul-m'aduce 'napoi,
Căci dorului nu-i sânt stăpân.
—M'aduce, vai, oameni iar dorul de voi
Să'mi tremure gândul păgân,
Să'mi sângere, lumea să'mi mintă
Și volbura lumei s'o 'ngân
De-a-pururea fără de fîntă.

Mă'ntorn și nu am niciun crez
Și gândul spre Cer nu se suc,
Mă'ntorn să urăsc, să iubesc, să 'nsetez,
Să stărui în tină atunci când visez
Și sufletul pururi să'mi spue:
Cum stăruie veșnicul chin,
Cu mine cum nimenia nu-e
Și'n lume cum sânt tot strein.

EUGEN VICTOR

Inscripții pe lespezi de ceară

Din povestea nopților trecute zugrăvesc zilele ce vin și soarele îl îmbracă cu chip de lună.

În iarba câmpului mă afund să am cerul mai aproape, răsfrânt în cristalele de păpădie.

Stelele le strâng în palmă cu foșnet de licurici și cânt cu brotăceii fluturilor ce dorm în corăbii bătute cu fire de soare.

Spre înserare, din havuzul ochilor mei se adapă tulpinile oboseite de lumină și ascult greierii răzând de păeanjenii ce vor să împletească năvodul lor cu fulgi de păpădie...

— Să poată strânge lângă ei tot cerul! —
...și atunci licuricii nu mai vin și apele havuzului se ascund...

LIBERALLE NETTO

forte și le scoate într'un album intitulat: Costumes de la Hongrie et des provinces Danubiennes, Dalmatie, Monténégro, Croatie, Slavonie, Frontières Militaires. Dessinés d'après nature & gravé à l'eau forte par Théodor Valerio, avec un notice par Henri Vuagneux, Paris 1857.

Albumul are 72 de planșe, dar cele pri-

vitoare la țara noastră sunt cele amintite mai sus și sunt reproduse în album.

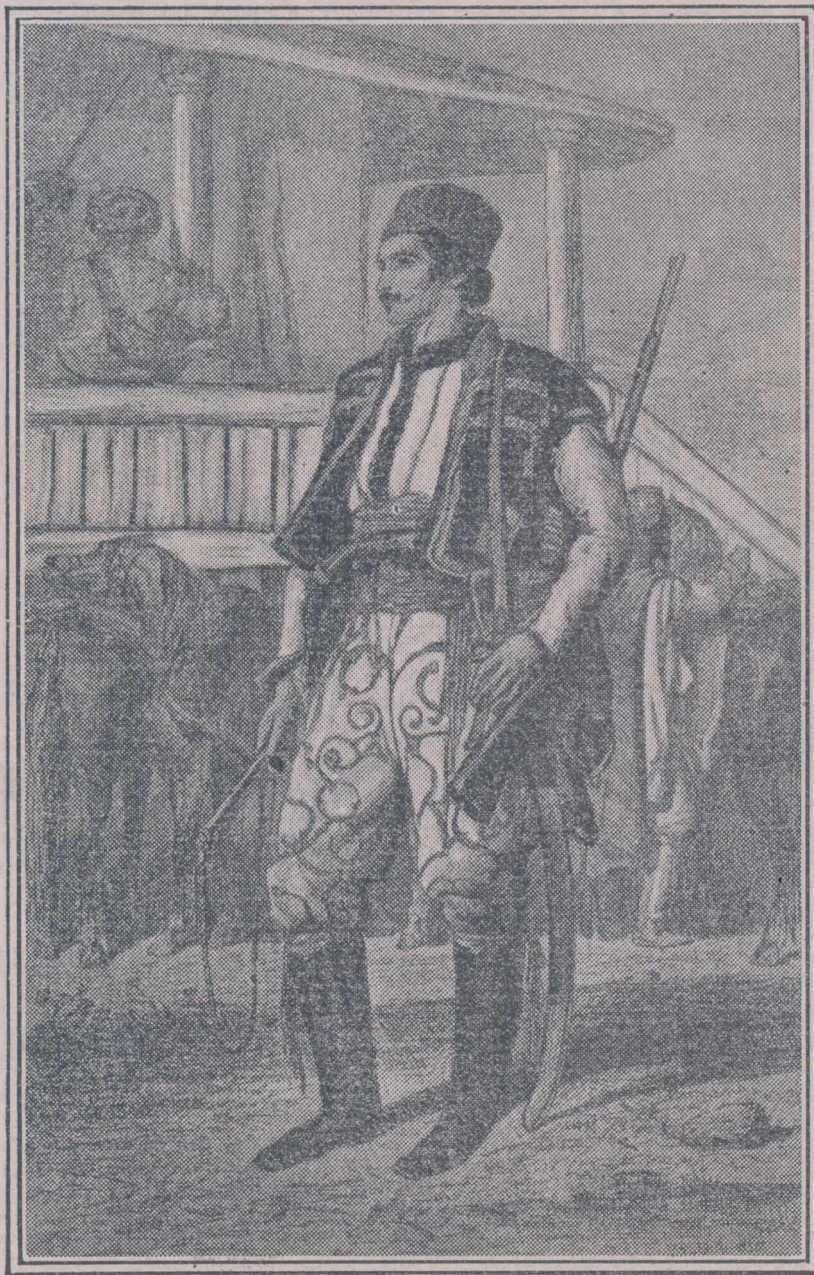
Mai sunt o serie de desene nereproduse în altă parte și se găsesc în colecția Școlii de Arte Frumoase de la Paris descoperite de curând de d. C. I. Karadja. D-sa a scos fotografiile de pe acele aquarele și le-a dăruit Academiei Române la 8 Ianuarie 1926. — 10 fotografii, 1 aquarelă și 1 desen în creion. —

Pentru completarea desenurilor lui Valerio și spre a avea copii în colorii de pe acele desene Academia Română își procură prin o foarte bună desenatoare,

femea din Giurgiu, Flăcău din București și 5 ciobani.

Din observarea desenurilor lui Valerio se vede că are un mare talent, subiectele sunt superbe în mișcarea lor și admirabil tratate, costumele și înfățișarea foarte exacte, exemplu: femeia româncă din satul Tunari, femeia din Giurgiu, Flăcău din București, perechea din Lugoj și ciobanii, toate acestea sunt arătate cu trăsături fine și distinse și cu seninătatea răspândită pe față.

IOAN C. BĂCILĂ

THEODORE VALERIO: DOROBANȚ DE SATE
Din colecția de stampe a Academiei Române

o elevă a Școlii de Arte Frumoase din Paris, Domnișoara Pauvert, 11 aquarele și 5 desene în creion.

Tot în acest an d. G. Oprescu, de la Geneva, dăruiește Academiei Române 11 fotografii colorate după aquarelele lui Valerio aflate la Școala de Arte Frumoase din Paris.

Ele sunt: Țăran român de lângă Oradua Mare, Muzicant de lângă Arad, ofițer croat (In 1854 Principatele Române fiind ocupate de Austriaci, printre soldați erau și croați și atunci Valerio îl desenează), Țărani români de lângă Lugoj (femea și bărbat în costumul lor foarte pitoresc),

BIBLIOGRAFIE

Charles Le Blanc, Manuel de l'amateur d'estampes. Paris 1863.

Ioan C. Băcilă, Pictori francezi prin țara noastră 1828—1856. Biblioteca „Astra” nr. 8 Sibiu 1925, Editura „Asociațiunii”.

Constantin I. Karadja, Tipuri românești inedite, desenate de Valerio. In Arhivele Olteniei” anul IV nr. 21—22 Sept.—Dec. pag. 378—379.

Colecția de Stampe a Academiei Române. Théodor Valerio.

Pictorul Holbein se închise într-o zi în atelierul său pentru a picta o doamnă care nu voia, să fie cunoscută. Tocmai atunci veni la el unul din cei mai de seamă seniorii englezi și insistă să fie lăsat înăuntrul. Mai întâiu Holbein se scuză politicos, că nu-l poate primi; dar seniorul acela socotea, că toate trebuiau să cedeze în fața rangului și nobleței sale și căută să intre cu forța. Holbein care avea o fire cam iute, aruncă pe „lordul” din capul scării, apoi sărind pe o ferăstră și alergând, se aruncă la picioarele lui Henric VIII rugându-l să se îndure de el.

După câteva minute sosi și nobilul ofensat.

— Sire, zise el, viu să-mi faceți dreptate!

Henric VIII încercă să-l potolească. Seniorul însă se infuriă și ridică glasul mai tare decum se cuvenea față de regele său. Atunci regele îi strigă:

— Taci, taci! Și vei plăti cu viața de vei atinge pe pictorul meu. Deosebirea între voi doi e cu adevărat prea mare! Din șapte țărani pot îndată să fac șapte conți ca d-ta; dar din șapte conți cum ești d-ta, nu voi putea niciodată, să fac un Holbein!

*

Leonida, fu vestit de un soldat că dușmanii sunt aproape. Leonida răspunse:

— Dacă ei sunt aproape de noi, și noi suntem aproape de ei!

Clemenceau, vizita în timpul războiului statul major al generalului Petain de lângă Verdun, La masă „figrul” povestii că nici odată nu se simte bine peste zi, dacă dimineața când se scoală n'a mâncat obișnuita lui supă. Un commesau îl întrebă:

— Dar când vă sculați domnule președinte?

— Cam pe la 4 dimineața.

— Atunci bucătarul d-voastră trebuie să se scoale pe la miezul nopții?

— Nu-i nevoie — răspunse Clemenceau pe un ton foarte firesc, Seara îl pun să-mi umple thermos-ul cu supă fierbinte, peste noapte în picioarele pe sticlă de mi le încălzesc și dimineața nu trebuie decât să torn conținutul sticlei într-o farfurie.

Se zice, că din acea zi nu s'a mai servit supă la masa generalului Petain.

Victor Emanuel III, regele Italiei, iubi simplitatea și adeseori ieșea să se plimbe fără suită.

Trecând într-o zi pe un câmp văzu o femeie care mulgea o vacă. I se făcu poftă de un pahar cu lapte și ceru femeii.

— Nu vă pot da din asta, răspunse femeia, dar dacă voiți să-mi păziți puțin vaca, mă duc să vă aduc de acasă.

Regele primi bucuros. Când femeia se întoarse, el o întrebă:

— De ce ești singură? Unde e restul familiei d-tale?

— O, ei s'au dus să-și piardă vremea ca să-l vadă pe rege.

Regele își destăinuie identitatea și plecă zicând:

— Vezi mătușică, mai în câștig ești d-ta, că n'ai plecat dela lucru!

RUD. A. KNAPP.

— „Chilimuri oltenești“ —

Din munți coboară Primăvara

Din Iainici, Turnu-Roșu și Căineni
coboară Primăvara pe bușteni...

Din vărfuri, din bârloagele de urs,
pe 'ntăiele șuvoaie 'n răpi a curs...

Iși clocoti, prin văgăuni, vultoare,
și fierse cu bulboane mari de soare...

A îmbrăcat cu soare jnepii 'n straine,
fipând în roși de mori și 'n fierăstraie.

S'a repezit, apoi, pe Lotrioara
și-au chioțit plutașii : Primăvara !

... Azi din omătul meilor priorii,
bean Primăvara 'n ape, căpriorii...

RADU GYR.

... Din câmp spre munți se uită lung, oierul, —
Pe iezături, — departe, — gem zăgazuri,
iar iazurile-s limpezi cum e cerul
și cerul are limpezimi de iazuri...

... Cu uliul ce se 'nalță de pe pise,
știu vestea Primăverii dusă 'n plise,
ca o mlădiță verde de copac,
spre șes, spre Dolj, spre zări ce se desfac...

Și 'n cioc de șoim, ori peste roși cu sunet,
Și pe butuci, sau pe puhoaipe 'n tunet,
de-avalma, Primăvara fărăi 'ntoarsă,
din munte 'n câmp, ca hoardele se varsă !

... Și 'n timp ce curge 'n șesuri fără frâu,
și toți ciobanii — noaptea — văd în râu

cum lin se duce, ca la o chemare,
întăia lună, ca 'ntr'un hazm de mare, —

Eu, voi rămâne 'n munți, cu căprioara,
cu brațele deschise — o troiță —
ca să-mi întâmpin — ca pe-o răzmeriță —
și Primăvara mea, pe Lotrioara !...

RADU GYR.

Femeia
și Sfinxul

În numărul din luna Ianuarie anul acesta al Revistei Convorbiri Literare, distinsul scriitor d. C. Gane, are o frumoasă și evocatoare descriere a Egiptului, oprindu-se desigur în fața uneia din cele 7 minuni ale antichității, în fața Piramidelor și apoi a Sfinxului — măturie neperitoare a unor timpuri mari de mult apuse.

Sfinxul sau cum îi zic arabii — Abu-El-Hull, le pcre de la terreur — a dat o puternică zguduire sufletască d-lui Gane și l-a determinat să aștearnă 'n câteva lini măestre, trăsăturile caracteristice ale „Colosului acela proptit în arhaicul pustiu nisipos, care îl dușmănește și-l surpă, dar nu-l poate înghiți“.

D. Gane vede în privirea și zâmbetul acestei uriașe opere a necunoscutului sculptor egiptean o împreunare de bunătațe și de răutate. „E neînțeles de tainic — spune d-sa — nu fiindcă zâmbeste supraomenesc de nepăsător, dar fiindcă se uită atât de ciudat de-ți vine să inghenuchi în fața bunătații și să fugi în lume de groaza ce-ți pricinuește“.

Acum întrebară — de ce spun toate acestea ?

Ca să-mi exprim o admirare și un regret.

Admirare pentru zugrăvirea așa de însuflețită a Uriașului din pustiu Giseului.

Regretul — că d. Gane nu s'a oprit cu această emoțională descriere în fața Sfinxului.

Așa fiind d-sa a trebuit să se întoarcă în țară. Fatalitatea care ne poartă pe toți pe placul ei și desigur și pe d. Gane, și care cred că i-a dat prilej să ducă descrierea lui Abu-El-Hull până în inima Bucureștiului, face să întâlnească în Alexandria un hamal sgrăbulit supt de foame și de oboseală. În această „schimonositură de hamal levantin“ a recunoscut d. Gane pe un elegant tânăr bucureștean. La surprinderea și la întrebarea ce i-a pus-o : „Cum de ai ajuns aici ? „Hamalul a răspuns „E atât de simplu“ — „Femeia“.

Trec mai departe fiindcă d. Gane a trebuit să-și continue călătoria. Ajungând în București — într'o seară la un bal „în vârtejul unui fox-trott“ apoi „înlădiată în valuri de tango argentin“ întâlnește o femeie învăluită în o rochie scumpă — împodobită cu juvaero „cât a-veea unei munci de o viață a zeci de oameni nevoiași“. Era frivolă creatură ce transformase pe tânărul și elegantul bucureștean — în zdrențurosul hamal din Alexandria și în al cărei zâmbet d. Gane întâlnește „senina nepăsare a celui alt zâmbet al lui Abu-El-Hull“.

„Mi-a fulgerat atunci în minte — spune d-sa — oare nu cumva necunoscutul sculptor egiptean, când a cioplit sfinxul cu ochi răi și buzi, în fața cărora îți vine să fugi în lume sau să inghenuchi, nu cumva s'a gândit să facă din piatră nu chip de Dumnezeu ci Simbolul femeiei ?

Aci am vrut să ajung. Pentru cine a citit — Convorbirile literare — nu era nevoie, de atâtea introducere.

Deci — după comparația — distinsului scriitor sfinxul cel binefăcător de bună întâi, apoi cu privirea întunecată, severă în care licăresc scântei de răutate fulgerând a groază — este Simbolul femeiei.

De ce ? Fiindcă în zâmbetul de nepăsare al femeiei, ce purta în inima ei

nenorocirea hamalului din Alexandria, — d-sa a descoperit celălalt zâmbet „supraomenească de nepăsător“ eternizat în chipul lui Abu-El-Hull.

Dar să-mi permită d. Gane — s'a ostenit d-sa vreodată să apropie cealaltă stipulație? A tânărului elegant, care prins de amețitoarele acorduri ale acelui fox-trott, — zâmbea în legăna-rea dansului, — cu aceeași senină nepăsare, — iar departe — nu în Alexandria — într'un pat de spital își plângea suferința o femeie sau în vre-o odaie sărăcăcioasă, o mamă sta aplecată asupra pruncului gata să se prăpădească de cumplită mizerie? Victime ale acestui tânăr elegant.

Care din aceste exemple sunt mai multe? A hamalului din Alexandria sau a femeiei din spital? Ori a mamei nenorocite și părăsite?

Întreb pe d. Gane — A cui nepăsare simbolizează acum Sfinxul?

Adevărul este, după modesta mea judecată, — cu toate că n'am fost așa de fericită ca d. Gane, să mă sfășie în plin deșert privirea sfînxului — că necunoscutul sculptor egiptean a pecetluit prin uriașă putere a geniului său pe fața măcinată de vremuri — eternele două principii — Binele și Răul. — Principii ce cuprind în ele firea toată, îmbrățișând dar — și pe femeie ca și pe bărbat.

Suntem totuși recunoscătoare d-lui Gane, care în această bizară comparație ne-a asemuit cu Sfinxul; de vreme ce, înainte de a-i apare în Alexandria acel hamal, ce mi-a dat o scurtă emoție, crezând că e vorba de d. Panait Istrati — d. Gane consideră sfinxul ca o alegorie „fiindcă — spune d-sa — cum stă el cu fața la răsărit și spatele la apus, dinainte pământul roditor al Nilului — și dinnapoi nesfârșitul desert al Saharei, înseamnă o nesocotire a greutăților pământene, înseamnă că menirea noastră este avântul spre lumină, spre muncă spre viață.

Așa este — distins domn — acum no lămurim. În privirea sfinxului, în zâmbetul lui — trebuia să vedeți nu zâmbetul de nepăsare al femeiei, ci avântul spre lumină — spre muncă, — spre viață, al tuturor — al bărbatului ca și al femeiei, — și atunci cu drept cuvânt necunoscutul sculptor egiptean — când a cioplit sfinxul s'o fi gândit să facă din piatră nu chip de Dumnezeu, ci simbolul omenirii.

MARCELLA NICOLAU

Necessitas-Vis-Libertas

Un basso-relief

de IVAN TURGHENIEFF

O bătrână înaltă, osoasă, cu fața bronzată, privirea fixă și tâmpită înaintea cu pași mari; cu mâna-i uscată îmbrâncește înainte o altă femeie.

Aceasta e înaltă, trupeșă, are mușchi de Hercule și un căpușor pe o ccață de taur; e oarbă. Ea îmbrâncește înainte o fetiță subțirică.

Singură, această fetiță are ochii limpezi, ea se împotrivesc, se dă înapoi, ridică mâinele ei albe și frumoase. Nu vrea să se supună, nu vrea să meargă încotro o îmbrâncesc ele. Și cu toate acestea trebuie s'asculte, trebuie să meargă.

Necessitas-Vis-Libertas...
Cine vrea, să le traducă!
Maiu, 1878.

(în românește de) RUD. A. KNAPP

Conceptul estetic al lui Auguste Comte

Părintele sociologiei, creatorul pozitivismului, Auguste Comte n'a fost deloc numai un spirit strict științific, ci și un spirit poetic, dacă putem spune așa. Teoria sa a evoluției mentalității umane prin cele trei stadii, teologic-pregătitoare, metafizic-tranzitorie și pozitivist-definitivă, are foarte puțin element științific în ea și în schimb foarte multă fantezie poetică, foarte mare tendință, către o arbitrară arhitectonică literară. Teoria nu e de domeniul științei, pentru că nu e general confirmată de studiul faptelor sociale. Ea are însă toată înfățișarea unei construcții arbitrare, ieșită, mai repede, din fantezia unei minți, fertilă în imaginație, decât din disciplina unei cugetări strict pozitive. Comte a fost un caz ciudat de auto-sugestionare. El s'a pretins un spirit pozitiv. Până într'atâta încât, dacă se îmbolnăvea, se considera decăzut din starea normală (pozitivă), în starea maladivă (metafizică!).

În linii generale, a fost în volumele „Filosofiei pozitive“.

În opera sa de sinteză însă, Comte și-a revelat adevărata natură a firii sale: romantică, iar nu realistă, practică iar nu pozitivistă!

Aprigul pozitivist de mai înainte, devine, în cele patru volume ale „Politicii pozitive“, un spirit religios, pur și simplu.

Ajunge la divinizarea Umanității, la stabilirea unui nou cult, al unei noi religii: religia iubirii, cultul umanității!

Aceste concluzii surprinzătoare, Gremplovicz ne arată că sunt, din potrivă normale, dat fiind „conceptul fals despre umanitate“, pe care și l-a făcut Comte. Mai precis, pe care și l-a împrumutat Comte. „Cauza acestei erori, scrie Gremplovicz, nu este alta decât „admirabilul aforism“ al lui Pascal: „Întreaga succesiune a

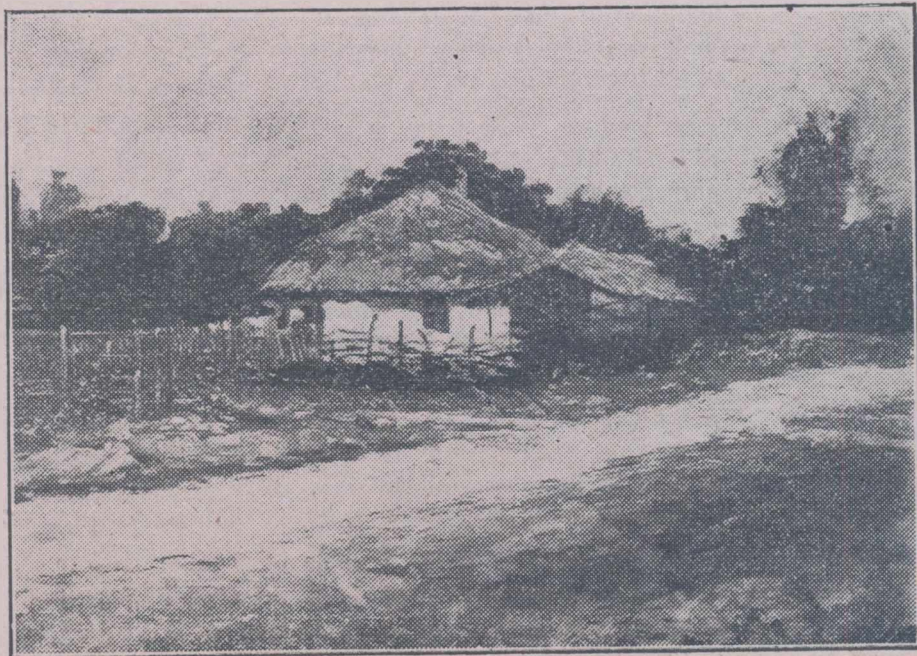
oamenilor în decursul secolilor. Trebuie considerată ca un singur om, care viețuiește continuu“... Această metaforă a fost funestă pentru conceptul științific al lui Comte. Ea i-a ocazionat acel vestit concept, esențial simplist, al evoluției umanității..

Și cum e firesc elevii au exagerat ceea ce era funest în Comte, și au elogiât concluziile lui religioase. Se știe, înainte de război, discipolii lui Comte se adunau la mormântul său, în comemorări anuale, unde preamăreau defectul teoriei sale.

Astfel în 1907, d. Grimaneli, în discursul său, afirmă sentențios justetea concluziilor lui Comte, pentru că problema vremii noastre este... religioasă! Iar d. Delbet exclamă, patetic, după o cercetare amănunțită: „...je bénis la mémoire du fondateur de la Religion de l'Humanité!“

Singur Edward Caird a remarcat, cu brutalitate necesară și amenajamente inutile, contradicția de bază din filosofia lui Comte. (Pentru detalii vezi: „Revue internationale de Sociologie“, anul 1907, lunile Ianuarie și Noembrie).

Și astfel se face că prin acest dualism, răsărit din dualitatea firii sale se explică preocupările estetice (deci subiective!), pe cari le găsim, cu deosebire, în volumul al șaselea al „Filosofiei pozitive“, unde să nu uităm, vorbește încă pozitivistul Comte. Să le enunțăm pe scurt, pentru că tot pe scurt sunt și ele dezvoltate de autorul lor. Comte începe prin a constata că ordinul temporal și ordinul spirital corespund vieții active și vieții speculative. Sistemul pur speculativ se divide în alte două sisteme, unul cu caracter estetic, altul cu caracter științific. Prin combinarea rațională a acestor două descompuneri succesive se ajunge la împărțirea sistema-

O. BRIESE : PEISAJ

tică a ansamblului ierarhiei pozitive, proprii civilizației moderne, în trei ordine fundamentale: ordinul industrial sau practic, ordinul estetic sau poetic și ordinul științific sau politic.

Acestea corespund la trei aspecte generale, sub care omul privește pozitiv, fie ce obiect, succesiv considerat ca bun, ca frumos și ca drept. (Ideea aceasta o va populariza vulgar, mai târziu, Émile Faguet în cartea „La démission de la morale“). Din aceasta rezultă un lucru foarte important: că viața mentală este sub exorbitanta preponderență a vieții afective. (Aci Comte se întâlnește cu Spencer, care are această constatare drept bază a sistemului său psihologic). Înțelegem acum, după ce am văzut comunitatea de origine — activă — a spiritului speculativ, afirmația pe care ne-o face Comte: „Filosofia sociologică pozitivă, înăbușându-se pe viitor și pe intermediu supra-uman, va stabili între punctul de vedere estetic și punctul de vedere științific, o irevocabilă armonie“. Ar fi putut adăuga Comte: și între spiritul moralist-practic! „Adevărul geniu artistic — scrie mai departe, sentențios, Comte — va trebui să cânte minunile omului cucerirea naturii, miracolele sociabilității; el e va găsi, pe viitor, sub activa impulsivitate a spiritului pozitiv — sursă secundară de inspirații noi și puternice“. Și Comte termină arătând că spiritul pozitiv va da artei o destinație eminentă socială.

Acestea sunt, în largi trăsături, opiniile estetice ale părintelui Sociologiei. Cum era de așteptat, el privește problema din punct de vedere social. Adevăratul merit al lui Comte constă, în deosebi, în faptul că a pus originea spiritului speculativ — deci implit și originea artei în societate, nu în om, în realitatea spirituală a societății, care pentru primitivi era o calitate spirituală religioasă).

Din punct de vedere estetic, Comte ecunoaște, ca punct de plecare a opere de artă subiectivitatea și mărtuisește dorința de a-i da o finalitate socială. Iar din punct de vedere sociologic, cazul Comte repetă cazul aint-Simon — iubitorul său maestru: ortura între credință și știință, lupta între spiritul religios și spiritul pozitiv, cu triumful celui dintâi!

N. N. MATHEESCU

UN DEBUT LA „SALON“

(Instantanee din lumea artistică a tinerii republicii sud-americane — Stancaterra)

I

Scoborând din tramway, doamna generală Filomela Thanasone crezu că bordura trotuarului e de gumilastic; nici odată, în cele cincizeci de roze ale vieții d-sale, nu călcase așa de sprinten.

Deschise portila de fier a locuinții, cu înfrigurarea unei minore — după prima aventură. Degetul înmănușat, ciocăni nerăbdător în fereastra ușii dela intrare.

D. general în persoană — și în bretele — sări să deschidă, după ce mai întâi privi precaut prin ochiul păunului, brădat de d-na Filomela înseși, pe câmpul imaculat al perdelulei.

— Ei?!... întrebă generalul, în șoaptă mare.

— S'a primit...

— Toate cinci?

— Ași!... de unde!... numai una. Pe cele mai bune le-a respins.

— Mârșăvie!...

— Canali!... dragă!...

... Și geloși!... vai!... nu'ți închipui!... și lași!... au judecat lucrările cu ușa încuiată. Nimeni n'a putut pătrunde la ei. Să-i fi auzit cum judecau!... Tot ce era superb, găseau să-i porcărie — tot ce era porcărie, ziceau că-i superb.

— Ignoranți!...

— Și ce vorbe, dragă!... Ce creștere!... Ce lipsă de bună cuviință!... Neamuri de slugi!...

— Adevărat!... și când s'a dat rezultatul?

— Ce să se dea! De-abea peste vre-o câteva zile dacă l'or afișa...

— Atunci cine și-a spus că nu s'au primit toate?

— Ai răbdare. Cum am văzut că nu se poate pătrunde la ei, mi-am căutat un scaun și m'am așezat în vestibul, lângă ușa lor — așa ca din întâmplare.

— Se auzea tot?

— Tare puțin. Dar mi-am lipit urechea de gaura broștei și am ascultat — ca 'n telefon.

— Ingenios!

— Sigur!

— Ei?...

— A fost nostim. Într'un târziu lămurise numele meu. Cineva striga: „Filomela Thanasone — cinci bucăți!“ Apoi nimic, nici o șoaptă. Pe semne priveau. În mine: inima cât un purice. Aștept tremurând. Deodată un râs general. Dracu știe de ce râdeau?! Pe urmă unul zise, răgușit: „Respins!“ Apoi altul: „respins!“... și tot așa la rând, unul după altul: „respins!“... „respins!“... „respins!“... Ah! Dumnezeu!... îmi venea să turbez!... Ticăloșii!...

Și deodată, am simțit că parcă se topește scaunul sub mine... și că mă scufund, mă scufund într-o baltă adâncă — și caldă... Uite-așa... uite-așa...

(Doamnă generală dă ochii peste cap și se blegește inestetic, pe scaun. D. general se repede, o susține de subțiori, o pupă în ureche, lângă cereel.):

— Filomelo, draga mea!

— Ah! a fost teribil!... Și-mi zic: nu-i

frumos să leșin pe vestibul. De frică să nu mă prăbușesc, apuc zdravăn de ivărul ușii... Și ușa se deschide!... Cineva din Juriu — (vai! eram așa de emoționată că nu-mi mai aduc aminte de mutra aceea!) — iese repede, mă susține, mă asistă, îmi dă nițică odecolon pela nas, mă întreabă, speriat, ce am, Eu, slăbită, extenuată, anemică... nu eram în stare să-i răspund. De-abea putui să-i șoptesc: „... Merți!... Rușine să vă fie“ la toți!... Nici un pic de cavalierism pentru o doamnă... Mereu respinsă dela Salon, respinsă, respinsă... de patru ani necontenit respinsă!... E oribil! Dar v'am trimis cinci tablouri, din cele mai splendide... și n'ați găsit de cuviință să-mi primiți măcar unul... bar'm pe cel mai mic... unul singur... Oribili sunteți...!... Și răi la suflet... fără un pic de amabilitate, care ar putea evita o nenorocire... fatală... căci nu mai poți suporta... Destinul meu, toată tinerețea mea înclinată artei... Ah!... și i-am zis... și i-am zis... și l'am înfruntat — de se roșise băatul și tremura, că mi-a cerut scuze...

— Foarte frumos, asta!

— ... da!... și mi-a spus: „Madame, zice, nu vă tulburați în halul ăsta... e păcat!... Poate a fost o eroare...“

— Eroare, hai?!...

— Șarlatanii!...

— Zice: „... o eroare, care s'ar putea repara, încă, la dv... nu pierdeți răbdarea... o clipă... așteptați două secunde“... — Ei?

— Am așteptat cinci minute — și s'a reîntors, la moment, cu răspunsul: Juriul îmi primise Irișii albi.

— Ori cât de târziu meritul se impune... ca un delemnul la suprafața apei!...

(Domnul general își ajustează grav bretelele — și depune un sărut solemn pe fruntea Doamnei Filomela).

— Ah!... Thanasone dragă, cât am suferit!... cât am suferit!...

— Nu-i nimic. Acum s'a terminat: ala jacta est. În artă ca și în război, chi ri leo dernier, ri mio... Discară — după cinema — trecem pela maioreasă... așa ca chestie...

— Ea, de frică, nici n'a trimis anul ăsta la Salon.

— Poi se putea: cu un juriu așa de sever!

— Ha, ha, ha!... când o afla de reușita mea, are să facă un cap... saraca!

— Cum „saraca“... machêr!... n'ai văzut ce băzgălituri comite?

— Adevărat: oribile!

.....

A doua zi chiar, marile cotidiene sud-americane, tipăreau cu litere măscate următoarea informație artistică:

„Aflăm cu o vic plăcere că Juriul „Salonului Oficial“ — excesiv de sever anul acesta — a acceptat cu unanimitate de voturi unica pânză trimisă de marea noastră artistă Filomela Thanasone — reprezentând niște splendide „Iriși albi“ care vor însemna pentru publicul fin centrul de atracție al expoziției acesteia, unde și-au dat întâlnire toate marile talente ale tinerii noastre republici.“

„Nu ne îndoiim să același Juriu, care a știut să aprecieze cu atât entuziasm pe marea noastră artistă, va fi consecvent până la sfârșit și nu va lăsa să treacă nepremiată superba pânză a doamnei Filomela Thanasone, care ar face cinste ori cărui mare muzeu continental — ca să nu mai pomenim de ale noastre, încă așa de sărace în opere de adevărată și înaltă artă“...
.....

N. N. TONITZA

Ce-a scris Emil Gârleanu?

I. GENERALITAȚI

Studiul bibliografic asupra vigurosului prozator Emil Gârleanu, fără a fi cu desăvârșire complet, e desigur cel mai întreg și mai sistematizat dintre cele publicate, în legătură cu acest scriitor, până acum la noi. Piedici numeroase n-*s*-au pus în cale și — în primul loc — faptul de a nefi oprit la un nume prea decurând plecat dintre noi fără să fi avut măcar răgazul să-și definească și publice unele opere. Să mai adăug, oare că întrecă activitate, ziaristică și de anotator a lui Gârleanu, a rămas nu numai împărsătiată, dar, de cele mai multe ori, nesemnăată? Sunt dificultăți pe care oricine se interesează de asemenea cercetări le va recunoaște îndreptățite, nu în măsură însă să ne îngăduie continuarea tăcerii vinovate de până acum.

Cu aceste îngărdiri, iată ce-am putut spicui despre opera tipărită a lui Gârleanu care, atâta câtă ne-a căzut sub ochi, se împarte în: originale și traduceri.

Natural că vom da precădere originalilor, nu numai din cauză că aceasta a fi urmaea logică a diviziunii de mai sus, dar mai cu seamă pentru că după aceste prețioase mărgăritare, poate fi cunoscută și apreciată, în justa ei lumină și valoare, una dintre cele mai poetice personalități ale nuvelisticii române.

Rămânând, așa dar — între propriile creațiuni ale lui Gârleanu — le vom înțelege mai lesne divizându-le, la rândul, în

originale
poetice și de idei

socotind — în prima grupă — schița, novela, amintirea și fragmentul descriptiv, în cealaltă numai studiile, prefețele, articolele și simplele însemnări. E o împărțire de valoare care ne pune în față, din capul locului, doi mănători ai condeiului cu numele de Gârleanu: unul poet, deci: artist, insuflețitor al trecutului patriarhal și eroic, cântăreț al naturii, și al gâzelor, altul prozatorului, scriitorului viguros care știe când să reflecteze până la duioșie, când să urmărească, deaproape cu sânge rece diferitele probleme culturale, literare, naționale sau numai în legătură cu momentul. Hotărât: amândoi: deopotrivă de desăvârșiți, cel dintâi însă superior, fiind prin înseși natura și valoabilitatea creațiunii sale, pe cea mai înaltă treaptă a manifestățiunilor scrise. Să mai adăug oare că opera poetică a fost singura care l-a ridicat pe Gârleanu, fixându-l pentru totdeauna în cartea de aur a sufletului românesc? Și încă: să mai notez (lucru care i s'a întâmplat cam la fel lui Caragiiale, autor al unor remarcabile schițe de proză) că această operă, cu pecetia artei, atât de sănătos imprimată, a întunecat-o aproape complet pe cealaltă, atât de prețioasă totuși? sunt adevăruri prea elementare pe care cercetarea de față nu vrea decât să le readucă, fiind însuflețită de spiritul unei juste valorificări a tuturor laturilor puterții scriitor.

Iată din ce cauză dăm cadrul cel mai întins acestei cercetări care, intrând în enumerarea rigidă a operei poetice va trebui s'o premeargă de o nouă și deastădată nebanuită subdiviziune (pentru Gârleanu, bineînțeles) în:

1. Versuri și

2. Neversuri — spre a nu ne folosi de cealaltă denumire, proză — pe care o rezervăm, cu toată dreptatea, celeilalte categorii de originale,

Și totuși tabloul simpatic al activității literare a lui Emil Gârleanu, e departe de a fi terminat. Entuziasmul lui nețăr-murit (să nu se uite că el, împreună cu ministrul C. C. Arion au definitivat S. S. R.) și — poate — nevoia l-a îndrumat spre atâtea secretariate de redacție în care a dus greul, asigurând nu numai existența, dar expedițiunea și bunul mers al atâtea publicațiuni epocale, muncă nu pe atât grea, istovitoare, cât mai ales ingrată: niciodată nimeni nu va putea îngrădi contribuțiunea sufletească nemăsurată pe care și inima, dar și mâna lui Gârleanu au adus-o în aceste redacții care pe-atunci — nu aveau nimic din fastul unor palate proprii de-ale publicațiunilor din ultimul timp. O simplă cămăruță întunecată, în care dacă erai mai rășărit trebuia să te inclini, adăpostia sufletele mari, însetate de lumină, de adevăr și de frumos ale muncitorilor redactori. E fără îndoială chestiunea cea mai delicată. Departe de a o rezolva ofer numai unele indicii: ca redactor a funcționat Gârleanu la: Arhiva din Iași (1900, 1901, 1902); Făt-Frumos din Bârlad (1904, 1905, 1909);

Neamul românesc din București — la început;

Convorbiri (critice) din București. (1907, 1908, 1909, 1910);

Biblioteca enciclopedică Socec din București — atât cât a apărut; în fine la

Proză din care el a scos câteva numere la Craiova, înainte de a muri.

Or mai fi altele? Poate. Poate: Falanga literară și artistică, Semănătorul, Paloda literară dela Bârlad și câte altele, în legătură cu care însă nu avem dovezi suficiente încă.

PAUL I. PAPADOPOL

11 Iulie, 1714: Dimitrie Cantemir a fost ales membru al Academiei din Berlin.

1845: S'a născut în Focșani junimistul Teodor Christodulo.

12 Iulie, 1887: A murit Florian Aron. 1892: A murit în Paris marele artist Grigore Manolescu.

1905: A murit Gh. Popovici jurist și istoric bucovinean, cunoscut în literatură sub pseudonimul T. Robeanu.

13 Iulie, 1865: S'a născut în București poetul Alexandru Obedenaru.

15 Iulie, 1851: S'a născut în Iași junimistul Titus Istrati.

1890: A murit în Iași Leon C. Negruzi.

16 Iulie, 1838: S'a născut în Iași junimistul Jean Buicliu.

Calistrat Hogaș

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE

A. — OPERA, EDIȚII :

1) „Asachi” revistă științifică literară. Piatra Neamț, 10 Aprilie 1881—10 Februarie 1885. Comitetul de redacție: Dr. D. Cantemir, I. Negre, Vict. Dogariu, L. Radu și V. C. Buțureanu. Dela 10 Mai 1881 intră în comitetul de redacție și C. Hogaș.

2) Amintire din o călătorie, în „Arhiva”, Iași, anul IV, pag. 243, 384, 489, 603; anul V, pag. 61, 126, 301, 413, 487; anul XII, pag. 503 și anul XIII, pag. 43, 103, 444 și 511.

3) Legenda Lăcrămioarei, versuri în „Munca”, Piatra Neamț, I (1904), pag. 60.

4) Raiul și Iadul, poezie, în „Revista literară”, 10 Iulie 1894.

5) Prefață la conferința lui M. V. Coteanu „Fapte nu vorbe”, Iași, 1901.

6) Petrecerile la țară, din conferințele societății universitare, în „Arhiva”, Iași, anul XII, pag. 193 și urm.

7) În munții Neamțului (Amintiri): Floricica, în „Viața Românească”, Iași, 1907, vol. IV (2), pag. 245 și urm.

8) În munții Neamțului: Spre Schit, în „Viața Românească”, Iași, 1907, vol. VI (2), pag. 41 și urm.

9) În munții Neamțului: Părintele Ghermănuță, în „Viața Românească”, Iași, 1908, vol. IX (4), pag. 26 și urm.

10) În munții Neamțului: Singur, în „Viața Românească”, Iași, 1909, vol. XII (2), pag. 153 și urm.

11) În munții neamțului: La Tazlău, în „Viața Românească”, Iași, 1909, vol. XIV (8), pag. 220 și urm.

12) Cuconu Ioniță Hristani, în „Viața Românească”, Iași, 1910, vol. XVI (1), pag. 91 și urm.

13) Cucoana Marieta, în „Viața Românească”, Iași, 1910, vol. XVII (5) pag. 202 și urm.

14) Părintele Iovnadie, în „Viața Românească”, Iași 1910, vol. XVIII (8), pag. 225 și urm.

15) Gheorghe Panu (Amintiri răzlete), în „Viața Românească”, Iași 1910, vol. XIX (11) pag. 261 și urm.

16) Schițe în „Viața Românească”, Iași, 1912, vol. XXIV, pag. 5 și urm.

17) Pe drumuri de munte. Iași 1914, Editura „Viața Românească”,

18) Scrisoare (versuri) și Ion Rusu (proză), în P. Locusteanu, „Umorul românesc” Buc. 1915, pag. 342—351.

19) Floricica. Nuvele, Buc. (1916), (Bib. „Căminul” Nr. 23).

20) Părintele Ghermănuță. Nuvele. Buc. (1916), (Bib. „Căminul” Nr. 34).

21) Cucoana Marieta. Nuvele. Buc. (1916), (Bib. „Căminul” Nr. 5).

22) În munții Neamțului. Cu o prefață de M. Sadoveanu. Iași Edit. „Viața Românească”, 1921.

23) Amintiri dintr'o călătorie. Iași, Edit. „Viața Românească”, 1921.

CINEMATOGRAFUL

CINEMA CAPITOL: „Când o prințesă iubeste” cu Norma Talmadge.

Deși extrem de banală — după cum singur titlul o spune — această eternă poveste în felul în care a fost realizată de First National Pictures sub conducerea d-lui Dimitrie Buchowetzky, a căpătat un ton proaspăt, viu, care o face foarte agreabilă. În special primul act e ireproșabil din toate punctele de vedere, mai cu seamă în ce privește maniera de a intra dintr'odată în subiect și înlănțuirea originală și totuși perfect logică a acțiunii.

În spre sfârșit scenaristul pare să se fi obosit: culoarea nouă se șterge repezede și sub ea apare tonul de melodramă. Totuși cu puțină bunăvoință poți să nu bagi de seamă acest ton.

Montarea dacă nu interesantă în tot cazul frumoasă și corectă. Interpretarea de asemenea.

Buletin bibliografic săptămânal *)

Cinematograful

de AL. SADI IONESCU

1 FILOZOFIE. MORALĂ.

anotolia. — Ce este spiritismul? (Teorie și practică). București, (Tip. Națională), 1926, 64 p. Lei 12.

Süchner (Ludvig). — Forță și materie. Istorie și filozofie naturală. Traducere de George B. Rareș. București, Socec & Co., [1926], 127 p. Lei 40.

iaia (Dr. Leandro). — Evoluția și știința. Examinare critică sprijinită pe fapte. În românește cu învoirea autorului, de Arhimandrit Chesarie T. Păunescu. Huși, (Tip. Zanet Corlăteanu), 1926, 184 p. Lei 40.

arinescu (Dr. G.). — Spiritism și metafizism. București, Academia Română, 1926, 65 p.

icolau (C.). — Elemente de științe oculte. Câmpina, (Tip. Mihail S. Gheorghiu), [1926], 42 p. Fig. Lei 20.

ănăsescu (Gh.). — Cultul eroilor în Școală și în Cazarmă. Edițiunea I. Constanța, Albana tip-editoare, 1926, 13 p. Fig. Lei 10.

33 ECONOMIE POLITICĂ.

onstantinescu (Grigore N.). — Incercări asupra datelor fundamentale psihologice pentru o teorie a progresului economic. București, (Tip. Indreptarea), 1926, 168 p. Lei 150.

anișescu (D. R.). — Legislația muncii în România. [București, (Impr. Statului), 1926], 24 p.

ituation et organisation économique de la Roumanie en 1926. [Bucarest, (Impr. de l'Etat), 1926], 169 p. + hartă + 6 pl.

MEDICINĂ. FARMACIE. MEDICINĂ VETERINARĂ.

istriceanu (Dr. I.). — Diatermia și diatermoterapia în medicina practică. București, (Tip. Richard Sergies), [1926], 6 p.

onstantinescu (Dr. M. I.). — Prevenirea și combaterea rațională a sifilisului. Povește pentru ambele sexe la toate vârstele. Ediția II-a revăzută și adăugită. Focșani, (Tip. Învățătorul Român), 1926, 62 p. Lei 15.

icolau (Dr. S.). — Problema sifilisului la noi și profilaxia acestei boale. Raport prezentat la al XXIX-lea Congres al Asociației Generale a Medicilor din România (Mai 1926). București, (Tip. Eminescu), [1926], 28 p. Lei 40.

etrescu (Dr. G. Z.). — Adam Chenot (1721—1789). București, Academia Română, 1926, 11 p.

troe (Dr. M.). — Cum să se nutrească diabeticii? Rețete potrivite de bucate pentru uzul suferinșilor de zahăr. Diabetul și dietetica acestei boli. Cu o prefață de Dr. D. Ionescu. București, Socec & Co., 1926, 152 p. Lei 100.

amfil (Dr. Gh. P.). — L'enseignement pharmaceutique à l'Université de Cluj (Învățământul farmaceutic la Universitatea din Cluj). Vălenii-de-Munte (Tip. Datina Românească), 1926, 14 p. Fig.

enard (G.). — Le Droit, la Législation et la Déontologie dans l'Enseignement et Pratique de la Pharmacie (Dreptul, Legislația și Deontologia

în învățământul și practica Farmaciei, Vălenii-de-Munte, (Tip. Datina Românească), 1926, 13 p.

Spânul (Med. Vet. Petre). — Contribuțiuni la combaterea pestei porcine cu ser. București, (Tip. Bucovina), 1926, 17 p.

Spânul (Med. Vet. Petre). — Diagnosticul gestației la iapă pe cale vaginală. București, (Tip. Bucovina), 1926, 33 p. + 2 pl.

Stoicescu (Dr. G.). — Imunitatea vaccinală în carbunele bacteridien (Antrax) (vaccinarea pe căile electivă — Besredka — vaccinarea intradermică a 200 animale cu vaccin anticarbonos). București, (Tip. Bucovina), 1926, 20 p.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Licea (Ioan). — Poetul P. Cerna. Cercetare critică. Cernăuți, (Tip. Mitropolitul Silvestru), 1926, 43 p.

b) Teatru.

Constantinescu (Cetățeanu) (Alex.). — Haftăr judecat și executat de conștiință. Piesă într'un act în versuri. Râmnicu-Vâlcea (Tip. Matei Basarab), 1926, 21 p. Lei 12.

c) Roman. Nuvelă.

Niculescu (C.). — Leac contra cheliei. Nuvele umoristice. București, (Tip. Convorbiri Literare), [1926], 79 p. Lei 10.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Komáromi János. — Régi legendék válogatott elbeszélések. Cluj, Nyom Minerva kiadása, 1926, 132 p. (Pásztortüz könyvtár 6 sz).

III. LITERATURĂ STRĂINĂ TRADUSĂ.

Naum (Teodor A.). — Varia. Traduceri în versuri. București, (Tip. Cultura), 1926, 96 p. Lei 30.

Loti (P'erre). — Doamna Crizantema. Traducere de M. C. București, Cugetarea, S. Ciornei & P. C. Georgescu, [1926], 264 p. Lei 50.

Gorki (Maxim). — O spovedanie. Roman. Traducere de Ecaterina Tonitza. București, I. Brănișteanu, [1926], 205 p. Lei 55.

91 GEOGRAFIE. CĂLĂTORII.

Clopoșel (Ion). — Două săptămâni în Cehoslovacia. Cluj. Editura Societatea de Măine, 1926, 31 p. Lei 50.

Petrovici (Ioan). — Raite prin țară. București, Ancora, S. Benvenisti & Co., [1926], 119 p. Lei 12. (Biblioteca Universală No. 130—131).

Simionescu (I.). — Lecturi geografice. E. Sate din România. București, Casa Școalelor, 1926, 142 p. Lei 20. (Biblioteca de popularizare a Științei No. 39).

Vălsan (G.). — Coasta de argint. București, (Tip. Socec & Co.), 1926, 21 p. + 4 pl. Fig. Lei 40.

Vuia (R.). — Tara Hategului și regiunea Pădurenilor. Studiu antropogeografic și etnografic. Cluj, (Tip. Ardealul), 1926, 135 p. + 12 pl. + hartă. Fig. Lei 150.

GRĂDINA CAPITOL. „L'ange des tenebres“ cu Ronald Colman și Vilma Banky.

Un pic de severitate în ceea ce privește alegerea procedeeilor din partea autorilor, mai multă atenție din partea regizorilor și ar fi fost un film minunat. Așa cum e prezentat „L'ange des tenebres“ — cu excepția ultimului act — e ca o piesă de Meré et comp. sau cum s'ar zice „correct, ridicule et charmant“. Ultimul act este admirabil, și în felul în care a fost conceput, în felul în care a fost realizat cu o grijă surprinzătoare în ceea ce privește detaliile, nuanțarea de analiză, ar produce aceeași impresie și pe scenă ca și pe ecran. A încerca a povesti sau a preciza în ce constă calitățile acestui act ar fi riscat căci ceea ce îl face admirabil este perfectă unitate, între atitudinea dată de scenariu, montare și interpretare, elemente cari prin extraordinar, în acest act sunt într'un perfect acord. Acest act răscumpără din plin restul filmului și merită să fie văzut. P. IG.

DIN STRAINATATE

□ D. Albert Kahn a pus la dispoziția Universității din Paris, suma de 100.000 franci pentru o bursă de voiaj.

Ea va fi dată profesorilor de liceu sau membrilor învățământului superior, dar poate fi luată și de cineva care nu e în învățământ, cu condiția ca prin scrierea sau activitatea sa să contribuie la educația națională.

Voiajul nu se face pentru studierea unei anumite probleme ci pentru observație, pentru ca din compararea diferitelor moravuri și obiceiuri, profesorii francezi, crede fondatorul bursei, și-ar putea îndeplini mai bine misiunea lor de educatori.

Durata călătoriei va fi de 14 luni (dela începutul lunii August 1926 până la sfârșitul lunii Septembrie 1927) și va cuprinde în afară de Europa, America și țările Extremului-Orient.

Candidatul se obligă să nu fie în toată vremea aceasta corespondentul nici unui jurnal. Dar la înapoiere, va trebui să adreseze rectoratului Academiei din Paris o relatare a călătoriei sale, în manuscris sau tipărită, de cel puțin cincizeci de pagini. În fine burserul va trebui să stea la dispoziția rectorului pentru a ține la Paris sau în provincie două sau trei conferințe asupra călătoriei sale.

Gândim că aceste obligații nu ar îndispune nici pe concurenții noștri la un problematic și irealizabil premiu românesc de voiaj.

□ În Bulgaria Sf. Sinod a hotărât să distribue anual trei premii: unui scriitor, unui compozitor și unui pictor pentru opere alcătuite în spirit religios. Distribuirea premiilor va fi făcută de către un comitet de specialiști în domeniul literelor, muzicii și picturii.

FUNDAȚIA CULTURALA PRINCIPELE CAROL

publică un tablou al activității ei dela 1922—1925. Este o lucrare de o minuțioasă compoziție și de o mare semnificație culturală, care ne obligă să revenim în numărul viitor.

MORMANTUL LUI ODOBESCU.

„din cimitirul Belu a fost vândut. Pelerinajul unei școli de fete, în seama căreia se dăduse mormântul, s'a găsit în fața acestei sălbatice revelații. Ancheta pe care o anunță „Cuvântul“ ne va aduce destăinuri senzaționale.

* A se vedea tabloul clasificării în ecimale în numărul 1.

E C O U R I

REDACTIONALE

□ „Pentru ce devenim sceptici?“ ar fi titlul decepțiilor pe care ni le rezervă, cu nevinovăție sau premeditare, aparatul tehnic ce însoțește o publicație literară.

Ultimul nostru număr, pe care îl dorisem un omagiu pentru marele și nefericitul pictor Ștefan Luchian, ne-a îndurerat pe noi, în primul rând iar scrisorile primite din public, ne-au întesit remușcarea.

Am da expresie acestor voci și le-am îndreptat către **Oficiul de hârtie** dacă nu ne-ar fi teamă de glasul din pustiu și dacă n'am fi, de pe acum sceptici.

SERVICIU RELIGIOS

□ Vineri, 9 Iulie, la ora 11 și un sfert s'a oficiat un parastas la biserica Albă, pentru Duiliu Zamfirescu.

CONCURS DE POEZIE ROMĂNEASCĂ ÎN AMERICA

□ D. Ioan Lepa, redactorul revistei culturale **Orizontul** care apare în Detroit, Michigan, (2160 Scheridan Ave.) ne trimite o scrisoare anunțând instituirea unor premii pentru poezii românești cu caracter filozofic:

„Subiectele vor fi despre „creațiune“, „natură“ și „imortalitate“. În aceste poeme se va cânta minunile și sublimitatea creațiunii; haosul primordial și armonia creațiunii; imensitatea și grandiozitatea universului; splendoarea naturii în diferitele ei aspecte; eternitatea și imortalitatea spiritului fie uman sau divin. Urmează ca aceste poeme să fie scrise mai mult din punct de vedere filozofic, fiind pătrunse de un spirit de optimism și încredere în destinele neamului omenesc, care fantește spre ceva mai înalt — tînde spre perfecțiune. Poemele vor fi înedite și vor fi publicate întâi în „Orizontul“.

Poemele vor fi rimate; lungimea lor variind între 14—52 șire, cu un metru variabil după plăcerea poetului.

Premiul I va fi de lei 5000; al doilea de lei 2000; al treilea de lei 1000; al patrulea de lei 500; iar restul — care vor fi corespunzătoare cu acest concurs, se vor plăti fiecare cu lei 100 până la 200.

Comisiunea va fi alcătuită, pentru America din d-nii: Leon Feraru, Ioan Lepa, redactorul revistei „Orizontul“ — pentru România, trei membrii, între cari probabil: Ion Pillat, Perpessicius și un al treilea.

Manuscrisele să fie însoțite de o emblema sau pseudonim care se va repeta pe un plic de carte de vizită înăuntrul căruia candidatul își scrie numele. Plicurile, pentru mai multă siguranță se trimit recomandate, cu specificarea într'un colț: „pentru premiul de poezie“. Candidații sunt rugați a scrie ulterior adresele lor spre a li se trimite revista în decursul acestui contest“.

REVISTE

□ **VIATA LITERARA** (I. 20, 3 Iulie): convorbirea pe care d. Tudor Vianu a acordat-o în săptămâna sărbătoririi lui Eminescu, d-luc. I. Valerian, gravează în jurul problemelor eminesciane.

D. Tudor Vianu lucrează deja la un memoriu cuprinzând principiile călăuzitoare ale societății de studii eminesciane, pornită din sânul „Fundăției Principele Carol“. Vorbind de influența lui Eminescu și de pesimismul lui, d-sa observă următoarele și face act de dreptate și lui Alecsandri:

„În această privință nu sunt de părerea celor care opresc pe Eminescu de a-l răspândi în școală sub cuvânt că ar avea o influență di-

zolvantă. Dimpotrivă poezia lui Eminescu promovează copilăria placidă la rangul vârstei adulte.

Prin poezia lui Eminescu viața se trăește mai amplu, având rezonanțe adânci de sentiment. Aici s'ar putea face o paralelă între această depășire a epocii de copilărie a individului, ca însăși trecerea la maturitate a culturii noastre prin Eminescu.

Revenind la pesimismul lui Eminescu, remarcă aceeași greșală de interpretare și asupra filozofului german care l-a influențat: Schopenhauer. Pentru aceleași motive, nu poate fi considerat ca pesimist acela care pune în valoare viața și dă o capitală importantă iubirii și frumosului.

Și totuși există un predecesor, pentru care am aceeași admirație ca și pentru Eminescu, și-l cred tot așa de mare în raport cu neamul și împrejurările istorice. Este Alexandri a cărui fire adânc clasică, d. Drouhet a pus-o mai de mult în lumină. Dar traim încă sub impresia formidabilă a romantismului Eminescu, astfel că Alexandri e ținut în conul de penumbră.

Mai târziu, este sigur că admirația pentru unul nu va anula pe cealaltă. Literatura noastră va căpăta atunci acea universalitate internă, capabilă să adăpostească contrastul: Alexandri—Eminescu. În acel moment vom întrece acea exclusivitate a gustului care ne caracterizează astăzi uneori“.

□ **ADEVARUL LITERAR SI ARTISTIC** (VII. 291. 4 Iulie): Convorbirea d-nei Hortensia Papadat-Bengescu e precedată de un admirabil portret literar al scriitoarei, cizelat de d. F. Adereca. D-na H. P.-B. vorbește cu dragoste de versurile sale franțuzești, de debuturile sale literare de teatru, ca și de geneza operelor sale epice:

„Dar cum să scriu după îndemnul? Câteva romane aveam în cap, ca totdeauna. Dar ele nu se scriseseră încă în asemenea fel, încât să mă tortureze cu ființa lor, să nu pot scăpa de obsesia lor decât așternându-le pe hârtie. Cunoșteam apoi și câteva subiecte de roman din viața înconjurătoare — romane, te asigur, și mai îngrozitoare decât cele pe care suntem în stare să le scriem, dar nu m'am putut niciodată hotărî să copiez ajdoma cecece văd, cecece aud, oamenii cu care mă întâlnesc, întâmplările care-i lovesc, ca un geam lucios care ar refrânge mort și reflex, încă odată viața destul de fermecătoare prin ea însăși ca să se poată lipsi de imitațiile noastre băguite. Personajile și evenimentele cresc în mintea mea ca niște ființe vii; ele cresc de la sine, uneori în prezența mea nimită, alteori simt că-mi cer o împlinire, și când am dobândit putere de viață proprie, nu știu ce alt ar trebui să fac să nu fiu silită să le dau drumul în viață, viața lor ciudată, ideologică, între câteva file palide de hârtie... Din pricina cătorva personajii ireale, de acest fel, care trebuiau să constituie primul meu roman obiectiv, n'am văzut silită să dau naștere unei mici lumi, unui microcosm literar, dar cu toate atributele lumii mari. „Fecioarele despletite“ sunt continuate de „Concert de muzică de Bach“, în manuscris, și încă o carte pe care n'am scris-o dar care e gata...“.

ȘCOLILE DIN BLAJ

□ Școlile din Blaj. — toate românești. — au primit un ajutor de cinci milioane din partea Vaticanului.

Acesta e al doilea mare ajutor pe care Papa îl dă celor mai vechi școli românești, prin biserica unită a Ardealului. Clădirile mărețe ale școlilor din Blaj sunt, prin această, salvate de la ruina ce le amenință.

DIN STRĂINĂTATE

□ Premiile de literatură ale Academiei Franceze pe anul acesta au fost distribuite astfel:

PREMIUL ACADEMIEI pentru ansam-

blul operii sale, în valoare de 15.000 franci.

Lui **GEORGES COURTELINE** autorul celebrilor volume: „Messieurs les Ronds de cuir“, „Gaités de l'Escadron“, „Train de 8 h. 47“, „Boubourouche“, „La Paix chez soi“ și „La conversion d'Alceste“.

Lui **TRISTAN BERNARD**, **PREMIUL TOIRAC** (de 4000 franci), pentru piesa „L'École des Quinquaginaires“ socotită drept cea mai bună comedie în versuri jucată anul acesta la Théâtre Français; fiului lui Tristan Bernard, **JEAN-JACQUES BERNARD**: premiul **PAUL HERVIEU** (2500 fr.) pentru piesele „Denise Marete“, „Martine“, „Fou qui reprend mal“ și „Printemps des autres“.

LUCIEN BERNARD premiul **EMILE AUCIER** (de 5000 fr.) pentru piesa „L'homme qui n'est plus de ce monde“. Bernard e un autor care a obținut mari succese pe scena teatrelor pariziene în piesele „L'Affaire Grisel“, „Les Chiens du Maître, Le Glas, La plus amoureuse, Le diable ermite, La folle enchere și Mon ami Teddy scrisă în colaborare cu André Rivière“.

LE GRAND PRIX DE LITTÉRATURE l-a căpătat d. **GILBERT DE VOISINS** pentru ansamblul operii sale destul de bogată și d'n care cităm „Le bar de la fourche“, romanul său cel mai bun, „L'Énfant qui prit peur... Dintr'o călătorie în China au apărut volumele „Voyage en Chine și Écrit en Chine printe admirabil de critică. A mai scris romanele „Le mirage, La conscience dans le mal, Le jour naissant etc. și o carte de poeme **Fantasques**;

„François Mauriac analistul tragediilor lumitrică și al tuturor crizelor de conștiință, catolic mai mult decât Bourget, cunoscut prin romanele **Le Baiser au lépreux, Genetrix, La robe prétexte, Le fleuve de feu**, a obținut **MARELE PREMIU AL ROMANULUI** (de 5000 fr.) pentru **Desert de l'amour**.

În afară de aceste premii pentru literatură Academia Franceză a mai decernat și încă alte 8 pentru lucrări de istorie care nu întrec ca valoare pe cele atât de săracioase ale Academiei noastre.

□ Acum de curând d. Andrieux a de pus la Facultatea de litere din Paris, două lucrări pentru doctoratul său. Prima asupra lui Gassendi filosof destul de cunoscut din sec. al XVII, pe care d. Andrieux vrea să-l scoată superior lui Descartes, și a doua asupra istoricului Alphonse Bablu, mort tânăr la începutul secolului trecut.

E sigur că n'am fi menționat această știre, pentru că în fond e-i mai banal decât ea un licențiat să-și dea și doctoratul. Dar când veți afla că d. Louis Andrieux fost multă vreme prefect și ministru al Franței la Madrid are 86 de ani, și că licența și-a luat-o la 1860, veți fi de părere cu noi că asemenea candidați la doctorat nu se întâlnesc prea des și care să mai intre și în conflict cu părerile curente. (Gassendi superior lui Descartes).

□ La Liège s'a inaugurat de curând bustul prinților poeți din ținutul wallon cu numele de Joseph Vrindts.

În cortegiul format pe lângă reprezentanții a vre-o cincizeci de societăți locale a luat parte și d. Joseph Vrindts, care numără 71 de primăveri, foarte sănătos și bine dispus. Opera sa principală e intitulată: **Li Siermint da Gretry**.

Redactor PERPESSICIUS